

Sayı: 3 — Yıl: 1
CUMA
1 Ocak 1951

Fiyatı 25 kuruştur.

Basıldığı yer:
İstanbul, Şaka Matbaası

Kalem

CEP GAZETESİ

Sahibi ve Yazı işlerini
fiilen idare eden:

Semih Mümtaz S.

Sinan Matbaası - Vilâyet
Konağı karşısında No. 15
(Hususi daire)

Telefon: 20159

ON BEŞ GÜNDE BİR ÇIKAR. SİYASİ, İCTİMAİ, EDEBİ MÜSTAKİL GAZETEDİR

Bu nüshamızda merhum Rıza
Tevfik Beyin el yazısıyla şiirleri;
ve fotoğrafları vardır

ve

O. Prof. Hüseyin Şükrü Baban

★

Üstad Refik Halid

★

Mehmet Şerif (Paşa)

★

Bedii Fâik

★

A. Tevfik

★

Enis T. Til

★

Mustafa Ragıp

★

Kemal Ohri

★

Semih Mümtaz S

ve

Fransızcalar

Dördüncü nüshamız
15 Ocakta çıkacaktır

Esrar Perdesi Sıyrılıyor

Ord. Prof. Şükrü BABAN

Bütün dünyanın heyecanını ve dikkatini üzerine çeken cihet Kore mücadelesinin son safhasında Çin Halk Cumhuriyeti hükümetinin takınacağı tavır olmuştur. General Mac-Arthur kumandasındaki Amerika ve Birleşmiş Milletler birlikleri 38 inci arz dairesinin şimalinden uzaklaştırılarak cenuba sürülünce, Pekin idaresinin nasıl bir politika takip edeceği merakla bekleniyordu. Bahusus ki Birleşmiş Milletlerden üç arabulucu heyet ateş kesme emri istihsalı için Çin payitahtına iki defa müracaat etmişti. Bu başvurulara doğrudan doğruya değil, fakat bilvasita on gün sonra bir cevap çıkmıştır. Çin komünist hükümeti Baş ve Dış İşleri Bakanı General (Suenlay) ateş kesmek için su şartları ileri sürüyor: Korenin Amerikalılardan boşaltılması, Formozanın Çine iadesi, Çinin Birleşmiş Milletlere kabulü...

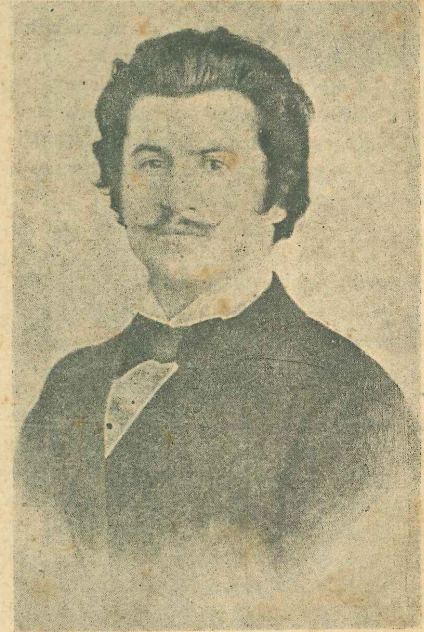
Formozayı Çine iade esasen müteveffa Ruzveltin kabul ettiği bir esastır. Yalnız şimdi tereddüdü mucip cihet, bu iade vadi Milliyetçi Çine yapılmış olduğu halde Komünist Çinin Pekine yerleşmiş olmasıdır. Mamafih eninde sonunda bu iade keyfiyeti tahakkuk edecektir.

Koreden yabancı kuvvetleri çekmek de mukarrerdir. Hattâ üç arabulucular Çinin de dâhil olacağı Birleşmiş Milletler heyetinin bu işi düzenlemesini teklif ediyordu.

Komünist Çinin Birleşmiş Milletlere kabulü keyfiyeti de âdeta, bu müzakerelerle fiilen tahakkuk etmiştir. General (Whu) Nevyorkta, Birleşmiş Milletler âzasıyla, aynı haklara sahip olarak yer almadı mı? Komünist Çin delegeleriyle Amerikalıların teması zaten fiili bir tanıma değil midir? İşte üçlerin Pekine başvurularını ve Çinin istediği yerde

müzakerelere amade bulduklarını bildirmeleri bu hükümeti hukuki bir teşkil olarak kabul değil midir? Bu adımların arkasından daha kat'i hatvenin atılacağı bedihî değil midir?

Komünist Çinin dilekleri bu üç nokta ise, bunların hepsi de şimdiden elde edilmiş gibidir. Şu halde, Pekin ricalinin bu derece haşin ve sert bir dil kullanarak, bu kadar abus bir gehre takınmaları niçin? Sulh yoluyla elde edeceklerini behemehal zorla istihsal için bir söz ve ahitleri mi var? Ve böyle bir taahhüt varsa bu, kime karşıdır ve niçindir? Yoksa Çinlilerin, bir türlü açıqlıyamadıkları başka istek ve istrapları da mı var? Mançuride yapılan bombardıman ve tahribat için tazminat vermeyi, Birleşik Amerika, daha Kore harekâtı gönüllüler lehine dönmeden kabul etmemiş miydi? Bütün bu Çin dramının esrar perdesi biraz sıyrılır gibi oluyor ama, tamamiyle tavazzuh etmiyor.

Rıza Tevfik'in gençliği

Suya Nakışlar:

Rıza Tevfik'in 4 Yemeği

Refik Halid KARAY

Adam vardır ki, yemek yemesini sever, yine adam vardır ki, yemek yedirmesini sever; hem yemesini, hem yedirmesini sevenlere de rastlarsınız. Bir adam da vardır ki elile yaptığı yemeği başkalarına yedirmekten haz duyar. Feylosof Rıza Tevfik bu ayrı ayrı tipteki insanların birleşmiş seçkin bir örneğidir. Güzel yer, güzel yedirir ve güzel yaptığı yemekleri ikramdan ve güzel yapılmış yemeklere iltifattan, derin bir hissilikle zevk alır.

Çok mu yerdi? Hayır. Az, fakat keyifle, tadına tat kata kata, hakkını vere vere, şiirini seze seze, renk, rayiha, şekil, çeşni estetiğini ayırt ede ede, tahlilini yapa yapa, kısacasını firenklerin «gourmet» dedikleri mânada ve bir Lucullus gibi anlayışla, mutahassısca-sına yerdi.

Şiirlerinde eski ile yeniye şaşılacak bir hünerle birbirine katmış, yine eski ile yeiden en şirin, en nazlı, çiçek zarıflığında kelimeleri arayıp bulmuş, vezin ile kafiyede eskiyi yeni, yeniye eski sandıran sihirli marifete erişmiş, halk edebiyatımızı hem içten, hem dıştan, ruhuna, mimarisine dehâ katarak «restore» etmiş o büyük şairden yemek hususunda da beklediğimiz ne olabilir? İnceliğin son haddine varmak, dimağ veya damak zevkini kemal derecesine ulaştırmak, yemeği de şiirleştirmek, dedeler yadigarı yemekleri de, bir güzelliğe yüz güzellik daha katarak «restore» etmek değil mi?

★

Ara sıra — uzun gurbet yıllarında— birbirimize misafir olduğumuz zaman teselliye yemekte arardık.

Feylosofla bana ve ailelerimize gelince, biz zaten çoktanberi mutbak sırımına ermiş mutlu ve becerikli insanlardık. Buluştuk mu, döner dolaşır, söz yemek bahsine gelir, en neş'eli ve hareketli toplantı odamız ocakbaşı olurdu. Şimdi uzakta kalan ve karışık bir rüyaya dönen o günleri düşünüp çeşitli sahneleri hatırdan geçirirken Rıza Tevfik'i mutbaktaki, iri bir tencereye eğilmiş, elinde tokmak, keşkeş döver vaziyette görüyorum. O işi, sanırım, biraz biraz da kol idmanı olarak ayrı bir zevkle, faydasına inanarak, bir taşla iki kuş vurmak için yapardı. Keşkeş, ger-

çekten kuvvete ihtiyaç gösteren bir yemektir. Etle buğday, sıcak sıcak ne kadar çok, iyi, uzun ve ara vermeden saatlerce dövülürse bu yemek o derece lezzetli, bembeyaz krem gibi yumuşak olur.

Biz acıkır, «eyter, elverir!» derdik; o, tam kıvamı gelmedikçe tokmağı bırakmaz, hepimizi oyalayıp zamanın geçtiğini unutturmak için de alâkamızı çeken bir bahis açar, yahut her birimize bir iş buyururdu. Nihayet, tencere geniş kayık tabağına boşaltılır, üzerine sıcak tereyağ döküldükten sonra bol kimyon ekilirdi, masa başına geçerdik.

Gurbetteki yemek od(ası), İstanbul'un bir köşesine dönerdi. Sanırdım ki pencereden bakıverince karşımda Erenköy sırtlarından adaları, yahut Şehzadebaşındaki evden yangın kulesini ve tepesine asılı bayrağı göreceğim.

★

Bazı zaman, içimizde nezleli veya hafifçe öksüren varsa sabah kahvaltısı olarak şekerle yumurta sarısı dövüp sıcak süt karıştırmak ve bol köpüklü «kuş sütü» yapmak vesilesini kaçırmazdı. Bunu da bir idman saymak lâzımdır; bunun içi nde yumurta ile şekerin uzun müddet, sapsarı iken sonradan keten beyazlığını alıncıya kadar dövülmesi lâzımdır. Feylosof o tatlı ameliyeyi, elinde kâse ve kaşık, evin içinde hem konuşarak, hem odadan odaya gezerek keyifle tamamlar. Süt konarken kâsenin ilk, hassalı, güzel kokulu, pek süslü, kalın, koyu, macunlu bir köpükle taşacağı sırada, fırsatı kaçırmaz, seyirine koşardım. Hattâ bu satırları yazdığım dakiakda hayalim manzarayı o kadar iyi canlandırıyor ki köpüğün şekli, şen hisirtisini bile işittiğimi sanıyorum ve eleğimsağmal tepe camları ile süslü sırça kubbeciklerin kurulup çatladıklarını görür gibi oluyorum!

Şairi nyine kendi elile yapıp misafirlerine yedirmekten hoşlandığı bir patates salatası vardır ki lezzeti damak hatıralarımın unutulmaz kısmında yer almıştır; patates ve salata bahsi olunca aklımdan geçirmedeğim azdır. Onu yapma kiçin patatesin, çukur yerleri penbemi, yine penbe harelî, kehribar sarısı, en iyi cinsini ve zeytinyağının da birinci derecede yıkanmış tam asitsizini seçmek, her nefis, mükemmel yemek gibi bunda da harâm üstün kalitelisini kullanmak icap eder. Feylosof, onları bulduktan sonra on, on beş haşlanmış taze yumurtanın sarısını kaşığın tersile döver, döver, toz haline getirirdi. İşte, galiba o tozun içine karışması ile,

herkesin bildiği ve hiçe saydığı patates salatası eşsiz bir yemek bir «feylesof beğendi» olup çıkardı.

«Püryan», ne soğan, ne sarımsak, yabancı hiçbir nesne katılmadan, kendi başına tencere içinde suyunu çekip akik gibi kızaran bir et yemeğidir. Sarırsınız ki hangi eti alıp o şekilde pişirirseniz zsis de bunu yapabilir, bu lezzeti verirsiniz. Yapamazsınız, veremezsiniz. İşin içinde gizli bir hüner, bir püf noktası vardır ki, onu ancak gerçekten ustası (Serab-ı Ömrüm) şairi — bilirdi.

GEL... DAHA YAKIN GEL...

*Bu gece yine bir garip hüznüm var,
Sohbetinle yaşat hatıratımı.
Gamla bunalmasın!. Birkaç günüm var
Şenlendir şu bezgin hissiyatımı.*

*Değil mi?.. Bir zaman genç idim,
şendim?..
Dilberler içinde seni beğendim.
Gel nazlı sevgilim!.. Gel dilpesendim!
Bana naklet, geçen şen hayatımı!*

*O güzel başını göğsüme daya,
Bir müddet bakalım, şu tobin aya (1).
Neş'e-i hüsnünle, gel, doya doya
Bir daha göreyim kâinatımı!..*

Amman / Sark-ul-Ürdün
14 Kânunusani 1936

(1) Tolu ay: Bedr-i kâmil olan ay.

★

HUMMA-Yİ AŞK

*Hastayım, yalnızım, seni yanımda,
Sanıp da bahtiyar ölmek isterim.
Mahmur-i hulyayım; câm-ı lebinden
Kamp da bahtiyar ölmek isterim.*

*Bir olmaz emelin düştüm peşine,
Vuruldu hüsnünün şen güneşine.
Kara gözlerinin aşk ateşine,
Yanıp da bahtiyar ölmek isterim.*

*Tali'n kahrı var her hevesimde,
Boğulmuş figanlar itrer sesimde.
O nazlı ismini her nefesimde
Anıp da bahtiyar ölmek isterim.*

Bebek, 1 Ağustos 1938

Sultan Abdülazize

Dair

- 3 -

Mehmet Şerif

Esbak Dahiliye Nazırı

Sultan Abdülâzizi tahtından indirme işinin asıl faili Hüseyin Avni Paşadır. Mütercim Rüşti Paşa bile evvelimde kendisine hâs fikri ihtiyat ile bu işi Sarayı Hümayun erkânından birine telmih etmiş ise de nasılsa Hüseyin Avni Paşa bunu duyarak mütercimi sureti şedide korkutmuştur. Midhat Paşanın hâtiratında münderiç ve kendisi tarafından Mütercim Rüşti Paşaya gönderilen tezkerede (... Bugün yine huzuru Pâdişahide millet ve devletin selâmet ve saadeti haline meded-res olacak ıslâhatı cedide ve muntazamanın icrası için istirhamlarda bulundum. Bir müddet tefekkür ve temmülden sonra ahvalin müşkilâtını itiraf ve ıslâhatın lüzum ve icrasını tasdik ederek kabahati Mahmud Nedim Paşaya atfedilediklerinden bu defa dahi tarafı sadaretpenahilerinden Valde Sultan Hazretlerine lâzım gelen nasihatler ifa ve taahhüd altına alınacak olursa tebdilî hareket etmek hayırlı olur. Zatı Şâhaneye olan şu maruzatı âcizanem Hüseyin Avni Paşa Hazretlerinden mektum kalmaması icabedeceği cihetle ona göre hareket etmek re'yi fehimanelerine menut olmakla...) denilmesine göre Midhat Paşa emelinin başında tuttuğu Meşrutiyeti Sultan Abdülâzize kabul ettirmekten ümidini kesmemiştir. Midhat Paşanın Taif'de menfi iken refiki menfası olan Mabeyinci Fahri Beye —Ben Sultan Abdülâzizi tuttuğu meslekten çevirir ve Kanunu Esasiyi kabul ettirirdim; yapmadım. Hal'ine muvafakat ettim. İşte bu kabahatin cezasını çekiyorum— dediğini Hicaz demiryolu âzalığında bulunduğum sırada tanıdığım Fahri Beyin damadı Şevket Beyden bizzat işittim. Hüseyin Avni Paşa yine Mahmud Nedim Paşanın Sadrazam olacağı haberile Rüşti ve Midhat Paşaları korkutarak ve vehimlendirerek kaziyei hal'in icrasını kararlaştırmıştır. Bunda şüphe yoktur.

Padişahın Valdesi

Sultan Abdülâzizin Valdesi (Per-tevniyal Valde Sultan) ın gûya hafidi Yusuf İzzeddin Efendi pederinden sonra tahta çıkarılacağı kavle ile iğfal olunarak seyiyatı ahvali öğ-

luna haber vermekten erbabı vukufu men'ettiği rivayeti varsa da bu iftirayı mahsadr. Ancak oğluna pek ziyade muhabbeti olduğundan onun rahatsız edilmemesi niyeti cahilânesile hakikati hali Padişaha ihbardan esdikayı men'ettiği doğrudur. Hattâ büyük pederim Ferid Paşa kendisinin kâhyası bulunduğu cihetle ara sıra huzuruna kabul edip yine bir gün böyle görüştüğü sırada (... Paşa, ahvali nasıl görüyorsunuz?) demesine cevaben; büyük babam; o zaman sadarete bulunan Mahmud Nedim Paşanın fena ve müstebid icraatından bahisle (... Bunun neticesi hal'e müncer olacaktır...) kavlini bîperva irad ettiğini fakat Paşa merhum vak'ai hal'den bir sene evvel vefat edip hal' günü Valde Sultan Topkapı Sarayına nakledilmek üzere Dolmabahçe Sarayından çıkarılırken; «Ferid Paşa; Ferid Paşa, başını kaldır da bak; dediğin oldu.» dediğini Sultan Abdülâzizin son Kızlar Ağası Cevher Ağanın kendisine söylediğini halam Tevhide Hanım bana nakl ve hikâye etmiştir.

O vakte kadar Padişahlardan dokuz hal'edilmişse de bu tebeddüller mühim vak'alar zuhuru ve umurun ittifaki ef'al ve efkârı yahut Yenice-rilerin isyan ve ihtilâli ile meydana gelmiş olduğu halde, böyle vükelâdan dört kişinin ittifaki ile bir Padişahın hal'i gayri mesbuktur. Bu böyle olduğu gibi keyfiyetten diğer vekiiller bile haberdar olmadığı halde Sadrazam Mütercim Rüşti Paşanın Mısırlı Yusuf Kâmil Paşaya; umum milletin rey-i ile hal' yapıldığı yolunda söz söylemesi tamamilen hilâfi hakikattir..

İki rivayet vardır

Sultan Abdülâzizin vefatı hakkında iki rivayet vardır. Bu iki rivayetin taraftarları bir takım delillerle isbatı müddeaya çalışırlar. Şu halde tarihin bu mühim noktası karanlık perdelerle örtülüdür. Bununla beraber tabii ölümlerde bile tıbbî tedbirlere son dereceye kadar müracaatı lâzımeden olduğu misillü bilhassa nefsi telef etmek hususunda her türlü tahkikata ve tedkikata müsaraat; hattâ ölü olduğu gibi bırakılarak dokunmaktan ve kımıldatmaktan mücanebet de şer'an ve kanunen muktezi bulunduğu halde facianın vukuu ânında Hüseyin Avni Paşa gûya bekliyormuş gibi koşa koşa yalısından Ortaköye gelerek (... Henüz terki hayat etmemiş...) olarak Sultan Azizi

odadan kaldırtıp ve beyaz bir perde içinde oradaki karakolhaneye getirip kahve ocağında bıraktırması ve keyfiyeti yalnız Mabeyinci Fahri Beyden sual ile iktifa olunarak başkasına bir şey sorulmaması ve Padişahın her zaman yanında bulundurduğu palanın bir gün evvel yine bu Fahri Bey vasıtasile çaldırılması ve celbedilen hekimlerin uzun uzun muayenelerine müsaade verilmemesi; kolunu kesti, kan akmasından vefat etti diye bir rapor alınarak gösterilen makasın bu işi görmesi tabiidir dedirtilmesi ve imzalatırılması umumî efkârı intihar keyfiyetine imale içindir. (Bitmedi).

★

Kur'anı Kerim

Semih Mümtaz S.

Bir yerde görmüş ve okumuştuk; ulemadan biri Hazreti Osmanın şehadetinden bahsettiği sırada müşarünileyhi (Kur'anı Kerim)i cem'eden zattır diye vafediyor, halbuki İslâm tarihlerinde tafsilâtile yazıldığı üzere bu vasıf doğru değildir. Çünkü: Kur'anı Kerim âyet âyet nazil olmuştur ve Resuli Ekrem Efendimiz her âyetin yerini yani hangi sürenin neresine yazılacağını Cenabı Hakkın emri mucibince vahiy kâtiplerine emir buyurmuş ve yazdırmışlardır. Eshabı Kiram bu tertip veçhile Kur'anı Kerimi zaptederdi. Kur'anı cümleten zaptedenlere de o zaman (Kura') deniliyordu.. Bazı eshab da vakti saadette Kur'anı Kerimi deriler ve tahtalar üzerine yazdılar. Bu böyle olduğu gibi tamamen Kur'anı Kerimi yazıp cem'edenler de vardı. İşte, Kur'an, bu veçhile zamanı risalette tamamilen hifzedilmiş ve yazılmış idi. Lâkin bir yere cem' olunmamıştı.... Hazreti Ebû Bekir eyyâmı hilâfetinde ve Hicretin on birinci yılında vukubulan (Yemmame) cengin de Kura'dan bir çok eshabı kiram şehid oldu. Adalet ve şecaati ile beraber fevkalâde durandışlıkla muttasıf bulunan Hazreti Ömer bundan pek ziyade ürkerek, sair harp mevkiilerinde dahi kura'dan vefiyat vukubulursa anlara inkiraz geleceğini ve bazı âyetlerin unutulacağını düşündü. Kur'anın cem'ini Halife Hazreti Ebû Bekire ihtar eyledi. Halife Hazretleri de vahiy kâtibi olan zata Kur'anı Kerimin cem'ini emretti. Bu zat zamanı saadette Kur'anı Kerimi ta-

mamen yazanlardan biri bulunmakla beraber fevkalâde dikkat ve ihtiyata riayetle her kimde Kur'andan yazılmış bir şey varsa cümlesini topladı. Sair kura'ya dahi tasdik ettirerek sahife sahife yazıp cem'etti. Bu; Halifenin yanında kaldı. Vefatından sonra da Hazreti Ömer'in yanında durdu. Bادهu kerimesi olan ve zevcatı fâhırrattan biri bulunan Hazreti Hafza nezdinde kaldı. Ayâtı Celile zamanı saadette nasıl tertip olundu ise bunda da her sûrenin âyetleri o tertip veçhile yazılmış idi. Fakat sûreler sırasile tertip olunmayıp her sûre yalnız başına bir kitap idi.

.... Hazreti Osmanın Hilâfeti zamanında eshabı kiramdan bir zat Arap kabileleri arasında kıraatça fark ve ihtilâf olduğunu ve her biri kendi kiraatinin sıhhatini iddia ile diğerini beğenmediğini görünce âkibetin vahametini Hazreti Osmana arzetti. Hazreti Osman her yerde merci ve me'haz olmak üzere bir Mushafı Şerif tertibini münasip gördü. Hazreti Aliyi vesair eshabı kiramı cem'ile reyini sordu. Onlar da bu fikri kabul eylediler. Binaenaleyh yukarıda ismi şerifi geçen Hazreti (Hafza) nezdinde bulunan şahifeleri Hazreti Osman nezdine celbetti ve onlar da (Kureys) kıraati üzere bir Mushafı Şerif yazmaya vahiy kâtibi Hazreti (Zeydiye Sabit) memur etti. Ve nihayet böylece çalışılarak Hicretin otuzuncu senesinde müteaddit mushaflar yazılmış oldu. Halife Hazreti Osman bu Mushaflardan her tarafa birer nüsha gönderdi. Bir nüshasını Medinei Münevverede alakoydu ve Hazreti Hafza'dan aldığını da müşarünileyhaya iade etti. Bundan sonra da işbu Kitabı Şerifden yâni Kur'anı Kerimden başka da yazılmış nekadar suhaf ve mushaf varsa imha edildi. Bu sayede de Kura' beynindeki ihtilâf zail oldu. Bu tarihten itibaren her yerde ve her asırda muteber ve meşhur olan işbu Mushafı Şeriftir. Diğer Kur'anı Kerimler hep ondan istinsah edilmiştir. Şu tafsilâtan anlaşılacağı üzere (Cami-ül-Kuran) ikinci Halife Hazreti Ömer-ül-Faruktur. O mübarek zatın durandışlığı neticesi olarak Kur'anı Kerim cem' olunmuştur ve tarafı Rabbâniden nasıl inzal buyruldu ise bir harfi ve hattâ bir noktası bile değişmeksizin ilâ yövmel-kıyam bâki kalmıştır. Şu halde Hazreti Osman Câmî-ül-Kuran değildir, ancak Kur'anı Kerimin musahhah nüshasını teksir ve tamim eylemek şerefini haizdir. S. M. S.

Kore Harbi

Kemal Ohri

— 2 —

Kızıl Çinlilerin, mücebbir âmirlerinden aldıkları emir üzerine, hiç de son âkibetlerini nazarı dikkate almadan, kat, kat faik kuvvetlerle, yaptıkları taarruz neticesinde, Amerikan, Türk ve Birleşik Milletler kıtaatı, büyük zayıt vererek, fakat güzel dögüşerek hasımlarına kuvvetleri nisbetinde, kat kat fazla zayıt verdirmeye sebep olarak, fakat büyük müşkülâtla Şimali Koreyi tahliye ve geri çekilmeğe mecbur oldular.

Herkes alttarafı ne olacak? diye soruyor? Acaba Cenubi Korede bırakacaklar ve müdafaaya koyulacaklar mı?

Bunun için ya Kızıl-larla uyuşmak veya büyük kuvvetler getirmek ve müdafaaya devam etmek gerektir... Birincisi hecalettir, mağlûbiyeti ve Kızıl esaretini peşinden kabul demektir. İkincisi ise olması pek muhtemel ve muntazır olan üçüncü cihan harbinde hasme tab'iyetle asıl mağlûp edilmesi icabeden düşmanı ve dar-ül-harbi unutmak hatayı fahişine düşmen demektir ki bunu Amerikalılardan bekleyemeyiz.

Beklenemez zira öyle bir şey olsa, bugüne kadar Sovyetlerin oyunlarında kazandıklarına yüz misli muvaffakiyet ilâve edilmiş olur.

Sovyetlerin asıl maksatları bu Asya dar-ül-harbinde nelerdir?.

1 — Amerikalılara bir Aksayı Şark harbi açtırarak orada onları uzun müddet hattâ senelerce uğraştırmak, Kızıl Çinlileri destekliyerek arkadan sevine, sevine seyretmek,

(2) Amerikalıları yormak, kuvvetlerini zayıflatmak, hedefi aslilerinden tamamilen uzaklaştırmak,

(3) Bu suretle zaman kazanarak teslihat ve techizatlarını tekemmül ettirmek ve müstakbel bir harbi istedikleri, kendilerini kuvvetli gördükleri zamanda vermek,

(4) Bu oluncaya kadar da dünyanın her tarafında, şimdiye kadar takip ettikleri siyasetle nüfuzlarını ve tabiiyetlerini arttırmak,

(5) Hiç olmazsa, zorlayarak Amerikalılara gizli silâhlarını meydana çıkartmak.

Cevap:

Amerikalılar eğer ka-dar olan ihtimallere uyacak hatayı irtikâp edecek kadar zayıf beyinli olsa idiler (6) ile gösterdiğimiz hatayı şimdiye kadar çoktan ihtiyar ederler ve böyle 50 küsur bin insanın ziyana meydan vermezlerdi.

O halde Sovyetlerin oyunlarına düşeceklerini beklemek nâaceldir.

Öyle ise neyi beklemeliyiz?

Hâdisatın inkişafına intizar edelim. Anglo Saksonlar; Alman ve Fransızlar misali barut gibi parlamazlar. Onlar uzun uzu düşünür, hazırlanır, ondan sonra hareket ederler.

Fakat bu kadar yolsuz tecavüz ve tahkirleri cevapsız bırakacaklarına intizar etmek pek hatalı bir düşünce olur.

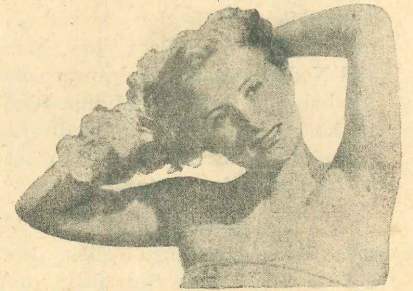
Bununla beraber şunu düşünelim ki, Amerikalılar hayvanın hırsızlığı yüzünden kendilerini rahatsız eden semere kızıp onu döğmezler, beygiri terbiye ederler.

Böyle bir te'dib ne vakit olacak? diye soranlar, sabırsızlananlar, hattâ söğüp sayanlar bile bulunuyor..

Amerikalılar, herşeyi tamamlamadan bir işe başlamazlar, onlar başlamayı değil başarmayı hedef ittihaz ederler.

Yalnız şu kadar diyebiliriz ki kazan çıışmuştur. Bütün kurnazlıklara rağmen Sovyetler çok büyük bir hata irtikâp etmişlerdir. Onlar; Garp da tam bir âhenk ile işe başlamak için çok yorulunacağına zahiptirler. Bir çok âlâmetleri dahi buna şahid görüyorlar. Fakat bilmiyorlar ki bu kere camiin duvarını pislemişlerdir.

Son havadislere göre bugün; Korede mütareke yapılması kararı Birleşik Milletler Komitesinde verilmiştir. Sovyetler; buna belki de şimdilik rıza gösterir ve bu defalık darbeyi bu kadarla iktifa eder. Fakat karşı taraf; ne düşünür ve ne karşılık hazırlar? 14/12/1950

Mısırdaki meşhur muganniyelerden biri (!)

Fennî bahisler:

Manganez ve Tütyanın Ziraata Faydaları

Abdülfeyyaz Tevfik

İlmin ziraat dalında çalışan mütehasıslar çok dikkate lâyık neticeler elde etmektedirler.

Son zamanlarda yapılan müşahedeler, hektar başına kullanılan (50) kilo kadar manganez'in hasılatın yüzde (30) nisbetinde artmasına yardım ettiğini gösteriyor; bu şaşılacak derecede önemli neticeler, (pancar) ve (çiçek) ekimlerinde de görülüyor.

Daimî tecrübe ve müşahedelerde bulunan ziraî müesseselerden gelen raporların ekserisi muvaffakiyeti teyid etmektedir.

Bu nevi madenlerin ziraatte kullanılmalarının en muvafık tarzı bulunur bulunmaz derhal taammüm edeceğine, bütün ekincilik âlemine yayılacağına hiç şüphe yoktur.

Manganez'in epeyce zaman evvel başlayan istimalinden mülhem olan bazı ihtisas sahipleri, nebati güllerde (Trace — eser) halinde tesadüf ettikleri (Tütya) hakkında da şüpheye düşmüşlerdi. Bu müşahedeler (25) senedenberi yekdiğerini teyid etmekte devam etmiş, nihayet son zamanlarda kat'i neticeler elde edilmiştir.

Tütya üzerinde ilk tedkikler, Belçika ziraat mühendislerinden (Heen) in (20) sene evvelki müşahedeleri, nebati küflerle (Helyoniye)ler... gibi bünyeleri nisbeten basit olan uzvî varlıklara müessir olduğu zehabını vermiş ise de nihayet klorofili nebatlar üzerinde de gayet faydalı olduğu meydana çıkmıştır.

Tecrübe tarlalarında bu madenler (nihayet derecede küçük = jnfini Tesimales) dozlarda kullanılmaktadır. Bu hale bakılınca, bu madenlerin faydalı tesirleri, mâdenî gübrelere ayrıyor yâni artık toprakta kalmamış veya pek azalmış unsurları telâfi edip nebatları beslemek suretile olmuyor; ancak (tesiri temas = Action Catahytique) yahut (tesiri mevcudiyet = Action presenoese) tarzında vukubuluyor. Zira (failli anasır = Substance Active) lerin uzaktan tesirleri, yâni mücavereflerinin meydana getirdikleri hâdiselere doğrudan doğruya karışmadıkları halde de müessir olabilecekleri kabul ediliyor.

Bu modenlerin yakininde bulun-

maları nebatları ikaz ediyor, yâni kendilerine mahsus (ond) larile uyan dırıyor, (Fi'limünebbih = Action stimulant) vazifesini görüyor; ve bu suretle nebatların nesîçlerini tehyic ederek uzvî faaliyetlerine taze hayat kazandırıyor. Ve bu sayede, toprak ve köklerde bulunan zehirli maddelere karşı nefislerini daha iyi müdafaa edecek mugaddi mahlûlleri daha güzel (temsil kabiliyeti = (Assimilabilite) kesbediyor.

Bu garip hassaları hayvanî hayat ile mukayese edecek olursak bir küçük kadeh alkolün yahut bir fincan kahvenin meydana getirdiği tenbihatla biraz izah etmiş oluruz zannediyorum.

Hele (Manganez) hakkındaki etüdler daha eski olduğundan nazariyeler daha hakikate yakın şekillere girmiştir. Bu madenin tesirini fen erbabı büyük bir ekseriyetle, (ensiceleri), (ihtilâti), ikaz eden (maye) le-re, (diyaztaz) lara benzeterek izah ediyorlar. Zaten (Gabriel Bertrand) manganezin nebati tahammuzatta yegâne fail olduğunu çoktan isbat etmiştir.

O halde neden (manganez) demirin (küreyvatı humra) yaptığı tesiri nebati (neşg) ler üzerinde yapmasın? Pek mümkündür ki nebatlar sayesinde yaşayıp neşvünema bulduğu (Müvellidül-hamuza) yı (manganez) in tahammuz keyfiyetindeki rolü sayesinde bünyesinde tesbit edebilsin. Belki (Tütya) ve hattâ (nikel) in tesirleri de böyledir. Tecrübe ileride bu cihetleri de tenvir edecek tir.

İlmi kongrelere daima kıymetli malûmat vermekle şöhret almış (Matignon) tütya tozlarında azot'un (Azature de Zincs) halinde mevcudiyetini haber vermiştir. Bu (azot) evvelce farzolunduğu gibi havadan intikal edemez zira erimiş tütya üzerinden azot cereyanı geçirdiğimiz halde asla mikdar tezayüdü meydana gelmiyor. Bu hal isbat ediyor ki (Matignon) un bulunduğu azot sonradan ilâve değil bilhassa madenin bünyesinde dahil imiş, hattâ nikelde de bir mikdar azot'un vücudu sonradan isbat edilmiştir. Hattâ (Matignon) manganezde de (trace — eser) halinde azotun bulunduğunu iddia etmişti. Nebatlar üzerinde (münebbih) tesirler icra eden bütün madenlerde azotun mevcut bulunması dikkat nazarını çekmeğe lâyık değil midir? Manganez'in, Tütyanın, Nikelin nebatların neşvünemalarında görülen olağanüs-

tü faydaları ile bu azot arasında bir münasebet düşünülemez mi?

Bütün bu nazariyeler tahakkuk etse bile yine bir mesele kalır ki o da hemen (eser) halinde bulunan azot nasıl oluyor da bu olağanüstü faaliyetleri nebatların bünyelerine telkih edebiliyor? Bu düğümün de yakında çözüleceğine şüphe edilmemelidir.

N O T ..... Hocam rahmetli Abdülfeyyaz Tevfik'in yazılarından birini bugün karilerimize veriyorum. Cenabı Hak ona rahmetler eylesin. Bu yazıyı bize vefatından evvel, çıkarmak istediğimizi bildiği HER KALEM için vermişti.

S. M. S.

★

(Ahmed Samim'e) Dair

Semih Mümtaz S.

Bin dokuz yüz sekiz Meşrutiyeti; idealist bir çok gence serbest meydan vermişti; istedikleri gibi at oynatıyorlardı. Bunları görmenin manzarası çok da güzeldi. Çünkü şahsiyata asla tenezzül etmemişler, samimi bir vadiye girmişlerdi. Fakat o vâdiden çıkamadılar. Kâbus etraflarını sarmıştı, bu genç ve tuvana çocukları boğmak istiyordu. Bir çoğu sindi ve söndü. Bir kısmı fırsat buldu ve o aralık kendisini kurtardı ve bimehaba söyledi, bağırdı ve yazdı. Bu samimi adamlardan, o halis gençlerden biri de hiç şüphe yok (Ahmed Samim) idi. Zavallı Samim, memleket ihya edilmelidir. inadile hayatını ifna etti. didindi durdu. Hiç durmadan uğraştı. Yazdı, çizdi. Ve.. aslâ korkmadı. Meşrutiyeti getirdik, iddiasını güden İttihadçılar salkım, salkım adam asarlarken Samim tasalanmadı.. fütur getirmedi; korkmadı. Seni öldürecekler diye, öldürteceğiz diye söylendiği ve haber yollandığı halde yine korkmadı. Ölümünden korkmadı. Fartı tevekkülle ona razı oldu. Önüne atılan yemleri yemedi. Nihayet, bir gün, yanında Fazıl Ahmed Bey varken ve beraber sokakta yürürlerken onu, arkadan vurdular, öldürdüler ve kaçtılar. Seneler geçti, katili tutamadılar, yâni tutmadılar. (En nihayet, şâyi olduğuna nazaran (Felek) onu tuttu ve icabına baktı.)

Zavallı Samim'i, kimse yanına sokmadığından, tesadüf eden bir iki arkadaşı, Bâbiâli yokuşu üzerindeki

camii karşısında bir eve alabilmişlerdi. Cenazeyi bu evden kaldıracaklardı. Ve evvelâ toplanan dört beş kişiden sonra gelenler de o evde toplanmışlardı. Derdleri bir tezahürde bulunmaktı. Bizde hiç öyle şey olur mu?! Mümkün olmadı bittabi.. Evin önü arkası, Bâbîâli yokuşu yavaş yavaş sarılmağa başlamıştı. İçerdekiler sinirlendiler ve çare olarak da kapıyı kaparız, dediler. Bu sırada zabita kapıya kadar gelmişti ve dakki bâba başladı. Ve zorlamaya başladı. Avukat Kıbrıslı Celâl pencereden gözük-tü, attı tuttu. Kim dinler.. Israr ettiler. Siyah eldivenlerle, kenarları siyah mendilile sofada dolaşan Ahmed Muhtar Elkevaki, Kıbrıslı Şevket, Halid Gökso, zannediyorum Yakup Kadri, Şehabeddin Süleyman içerde idiler. Zavallı maktulü bir aynalı dolabın içine sokarak saklayalım diyorlardı. Bunu da yaptılar, fakat kapı da kırılmıştı. Girdiler, cenazeyi buldular, omuzladılar, götürdüler. Orada bulunanlara zoraki yapacak iş bırakmadılar, zira müsellâh ve kalabalık idiler. Biçare maktulün amcası Asım Bey de eve girmeğe vakit bulamıyarak sokakta kalmış ağlıyordu. Bittabi buna da aldırış etmediler. İşte efendim, Meşrutiyeti getiren bir kısım adamların hükümeti bunu yapmıştı.

Samim biliyordu..

Biraz evvel de arzettiğim gibi Samim öldürüleceğini biliyordu ve korkmuyordu. Ancak bu vakiadan sonra korkmayanlar az kaldı. Bunların başında da Kıbrıslı Şevket gelir. O da çok gençti.. Müreffehi.. Bir şeye ihtiyacı yoktu.. fakat idealistti. Asla müsamaha yapmazdı. Bir sırasını getirdiler.. başka bir vesile ile onu da tıkadılar ve işkente yaptılar. (Ne yaptıklarını sonra Şevket anlatır dururdu ve gık dememişti.)

Samim'in hususiyeti

Cidden müstesna güzelliklerle dolu idi. Haddin fevkinde zeki idi. Spiritüel'di. Çok neşeli, çok güler yüzlü idi. Ateş saçan bir üslubu vardı. Hele hüsnühattı hakikaten sevimli ve okunaklıydı. Terbiyesi mükemmel, âdabı muâşerete dikkatli, şakada emsalsiz, haksızlığa âsi, inadında necib bir gençti. Ve öyle de bir gençti ki; vatan için ölmek yaşamaktır.. diyenlerdendi. Sözünu tuttu biçare; vatani için öldü; (1910) da.. Şehid oldu da denilebilir. Cenabı Hak rahmetler, mağfiretler nasib buyursun Ahmed Samim kuluna.

S.M.S

Üstad Midhat Cemal

Seni dünyada bugün hangi ölüm yıldırın,
Beşiğin fırtınalardır, eşiğin fırtınalar!
Sana baktıkça şaşanlar, bunu bilmezler ki:
Kahramanlar kazanır oğlunu gömmüş analar.

Muhallebiciler

Enis Tahsin TİL

İstanbulda mahallebici dükkânlarının gün geçtikçe çoğaldığına bilmem dikkat ediyor musunuz... Hele Beyoğlunda İstiklâl caddesi iki taraflı mahallebici dükkânlarıyla dolu. Hepsini birbirinden güzel, birbirinden süslü, iştiha çekimi mahallebici dükkânı...

Bir zamanlar Beyoğlunda bugünkü gibi mahallebici yoktu; yalnız bir iki sütçü dükkânı vardı. Bunlardan Asmalımescitteki sütçü Toma'nın dükkânı pek meşhurdu. Gerçi bugünküler gibi süslü değildi, fakat temizdi, işlekti. O vakitler geceleri karın doyuracak başka yer olmadığından tiyatrodan çıkanlar, geceyi «Karşı» denilen Beyoğlunda geçirerek geç vakte kadar eğlence yerlerinde gezenler, sabahlıyanlar hep sütçü Toma'ya giderler, rafadan yumurta, tereyağ, sütlü kahve, sahanda yumurta ile karınlarını doyururlardı. Toma'nın dükkânı günün 24 saati açıktı. Uzun seneler Beyoğlunda mühim mevki olan bu dükkân, İstiklâl caddesinde açılan süslü mahallebicilere rekabet edemiyerek kapandı, şimdi yerinde bir bakkaliye mağazası var...

Galata, İstanbul ciheti de Beyoğlu gibi... Nereye baksanız süslü bir mahallebici dükkânı göze çarpıyor... Geçen gün Sultanhamamından geçiyordum. Burada eskiden pek meşhur olan bir mefruşat mağazasının yerinde büyük bir mahallebici dükkânı açıldığını görünce hayret ettim... Halbuki bir zamanlar Bahçekapı, Sultanhamamı, Sirkeci semtlerinde ancak bir iki sütçü vardı; ağız tadıyla mahallebi yemek isteyenler Köprüyü geçerek Galata'da Mehmetalipaşa hanındaki Receb'e giderlerdi. Galatada da bundan başka bellibaşlı mahallebici yoktu.

Bu kadar çok mahallebici dükkânı

açıldığına bakılırsa İstanbul'da âdeta mahallebiye hücum var demektir!.. Mahallebi hafiftir, lezzetlidir, her mideye elverişlidir. Fakat bu fazla düşkünlüğe bakarak hepimize «Mahallebici!» derlerse ne cevap vereceğiz?!

★

İktibaslar:

★

Nadir Nadi Beyin bu güzel yazısını buraya alıyoruz. Okunması çok faydelidir:

★

Unesco teşkilâtının dördüncü genel konferansı Pariste toplandı ve dağıldı. Bu konferansta Türkiye'yi temsil edecek heyete benim de katılmam Şemseddin Günaltay hükümeti tarafından uygun görüldüğünden çalışmalarını başından sonuna kadar takip etmek imkânını buldum.

Unesco kelimesini bir çok okuyucularımın yadırgamayacağını tahmin ediyorum. Birleşmiş Milletler Teşkilâtının bir uzvu olan bu henüz pek genç müessesese etrafında şimdiye kadar çok az yazı yazılmıştır. Aktif politika yazıları arasında bile onun mânasını iyice bilmiyenler vardır. Bu itibarla Unesco'ya dair bildiklerimi kısaca yazmakta fayda görüyorum. Unesco (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı) tâbirinin İngilizce ilk hecelerinden yapılmış bir kelimedir ve milletlerarası bir kurulu ifade eder. Kurulun gayesi son derece büyüktür. Bu gayeyi vecize halinde bir kaç kelimeye sığdırmak istersek şöyle diyebiliriz: Kültür yolu ile sulh ve refah.

Harbi ve sefaleti yeryüzünden kaldırmayı düşünen İkinci Cihan faciasının galipleri, herşeyden önce milletleri birbirlerine karşı silâh çekmeye zorlayan, onları geri ve yetersiz hayat şartları altında yaşatan sebebler üzerinde durmuşlar ve demişler ki:

— Milletler birbirlerini iyi tanımıyorlar. Büyük halk kütleleri cahildir. Dünyaya şamil bir teşkilât kurar da bir yandan halkın bilgisini arttırır, bir yandan milletlerin aralarında anlaşır birbirlerine yaklaşmasını sağlarsak, hem yaşayış seviyesini yükseltir, hem de harb tehlikesini önleriz.

İşte San Francisco toplantısı sıralarında beliren bu ana düşünce üzerine adına kısaca Unesco dediğimiz **Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı** kurulmuştur. Sovyet Rusya, bazı peyker ve vasilik sistemile idare olunan bazı milletler hariç, hemen bütün devletler teşkilâta girmişlerdir. Bunların gönderdiği heyetlerle yılda bir defa, önceden tayin edilmiş bir şehirde genel konferans toplanır. Teşkilâtın merkezi Paristedir. Her yıl üçte biri seçim yolu ile yenilenen bir yönetim kurulu ve altı yıl müddetle seçilen bir de genel direktörü vardır. Bu sonuncular Unesco'nun icra organları sayılırlar. Direktörün emrinde, her türlü terbiye, ilim ve kültür dalları ile ilgili bir çok ihtisas şubelerinden başka teşkilâtın idaresine aid bürolar da bulunur. Ayrıca üye memleketlerde milli komisyonlar kurulmuştur. Terbiye, ilim ve kültür işleriyle uğraşan her müessese millî komisyonda temsil edilir. Bunlar umumiyetle teşkilâtı halka yayacak, halk ile teşkilât arasında temas imkânı sağlayacak organlardır. Millî Komisyonlardan başka her yerde ayrıca mahalli komisyonların da kurulması halka daha fazla sokulmak, nihayet ferde yani asıl hedefe varmak bakımından teşkilâtça isteniyor.

Müessesenin bütçesi, nüfus sayısına veya millî servetin nüfusa taksimi esasına göre üye devletler tarafından sağlanmaktadır. Şimdilik yıllık masraflar sekiz milyon dolar kadar bir şey tutuyor. Paristeki genel konferans toplantısında bu rakamın indirilmesi hususunda bilhassa İngiliz ve Amerika delegeleri bir hayli uğraştılar (en kabarık iştirak hissesi bu iki devletin sırtındadır). Fakat netice itibarile teşkilâtın bünyesi olduğu gibi muhafaza edildi, sunulan bütçe tasarısı hemen aynen kabul edildi.

Görülüyor ki gaye pek azametli, yürekler pek ateşli, fakat imkânlar da pek mahduddur. İki milyarı aşan dünya nüfusunun yarısından fazlası henüz okuma yazma bilmiyen, karacahil dediğimiz sınıfa mensuptur. Bu gerçeğe dair oldukça acı nutuklar dinledik. Büyük bir kısmı büro masraflarına giden sekiz milyonluk bir bütçe ile yeryüzündeki cehalet nasıl ve ne dereceye kadar giderilebilecektir? Temsilciler arasında daha karamsar düşünenler de oldu. Fransız delegesi Bidault, bir çok okurların,

hatta bir çok yazarların kültür seviyesindeki düşüklüğe işaret ederek dünya ahalisine bir takım harfler belletmekle Unesco ülküsü gerçekleştirilemeyeceğini, kütlenin içinde ferdi bulmak, ona hitab etmek, onun vicdanını aydınlatmak şart olduğunu söyledi.

Unesco bunu başarabilecek midir? On yedi gün içinde Pariste teşkilâtın çalışmalarını yakından takip ederken kendi kendime hergün bu suali soruyordum. Orada idealist, âlim, fazıl bir çok zatlarla tanıştım. Unesco'nun en büyük noksanı da belki lüzumundan fazla idealistle yüklü olmasıdır. Bu kadar idealistin arasına yeter derecede realist katılmadığı takdirde, teşkilât, kendi yarattığı mefruz bir âlemin duvarları arasında dünya ile ilişğini kaybetmek tehlikesine maruzdur. Bununla beraber başarı imkânları herşeyden önce şüphesiz iyi niyete bağlıdır. Buna da Unesco safları ortasında bol bol rastlamak mümkündür.

NADİR NADİ

Gelen ve Giden Dövizler

«Cemal Refik Bey arkadaşımı- zın güzel bir yazısını müsaadesile buraya aldık.

Büyük Millet Meclisinde bir milletvekilinin, pamuk ve pamuklu mensucat hakkındaki sorusuna cevap veren Ticaret Bakanı, pamuklu fiatlarının artışının pamuk ihracatı ile alakalı olmadığını, bu yükselişin, dünya fiatlarının artmasından ileri geldiğini söyleyerek şu izahatı veriyor:

1 -- Memleketin ihtiyacına otuz sekiz bin ton pamuk kâfi geliyorsa iç piyasamızda ihtikârı önlemek için pamuklu mensucat ithal etmeğe neden lüzum görülüyor?

2 -- Memleketimizde pamuk pahalılığı ihracattan değil de, dünya fiatlarının yükselmesinden ileri geliyorsa, pamuğu bizden satın alan memleketler bizim piyasamızdaki ihtikârı önleyebilecek derecede ucuz fiatla pamuklu mensucati nasıl ihraç edebiliyorlar?

Aynı soruya cevap veren İşletmeler Bakanı da pamuk ihracatının memlekete üç yüz milyon liralık dö-

viz getirdiğini söylüyor. Döviz getirmek iyi şey amma, ihtikârı önlemek için pamuklu mensucat ithal etmek üzere bu dövizlerin mühim bir kısmını gene dışarıya aktardığımızı da hesaba katmak icap eylemez mi?

Yine İşletmeler Bakanı, iktisat siyasetinde, alınan bir tedbirin bir tedbirin bir zümreyi faydalandırırken diğer zümreyi müteessir etmesi tabii olduğunu söylüyor ve pamuk fiatlarının yükselmesinden hususî fabrikaların zarar gördüğünü, fakat devlet fabrikalarının bu zarara tahammül ettiğini belirttikten sonra büyük miktarda bir müstehlikin istismarı bahis mevzuu olmadığına işaretle sözlerini şöyle bitiriyor:

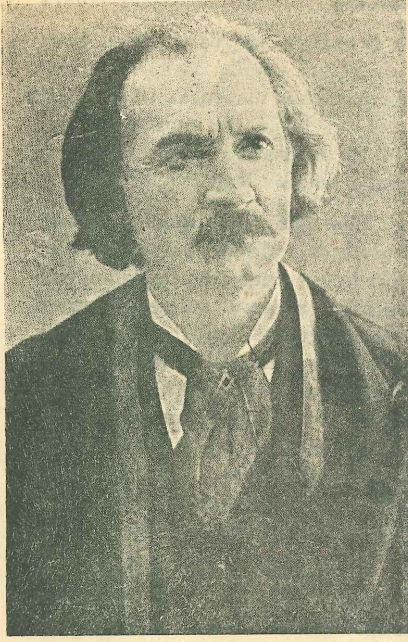
«— Spekülasyona gelince, bu, her zaman mevcuttur. Spekülasyon olmazsa ticaret olmaz. Elverir ki halkı istismar etmiyelim.»

Sayın Bakan çok iyi takdir eder ki fiat yükselişinden zarar gören hususî fabrikalar iş hacmini daraltmak mecburiyetinde kalıyorlar ve bu yüzden işçilerine yol veriyorlar. Bu vakıa hükümetin işsizliği önleme politikasına uyar mı?

Gelelim istismar cihetine: İktisat siyaseti gereğince pamuk mevzuunda alınan tedbirin faydalandığı muayyen bir ihracatçı zümresine mukabil, fiat yükselişinde istismar edilen büyük müstehlik kütleleri değil midir? Spekülasyonda halk kütlesinin istismarına karşı hükümetin aldığı isabetli tedbiri de lütfen izah ederler mi?

Bu kere Libya Kralı olan Eşşeyh İdris Sinusî Hazretleri

Merhumun 40 sene evvelki resmi

Rıza Tevfik

Bu yazımı vefatından biraz evvel Guraba Hastahanesinde hocam Rıza Tevfik'e gösterdikleri zaman çok memnun olmuş ve bana oğlu Nazifle Mustafa Ragıb Beyi yollayarak: «Emeğim helâl olsun. Aferin.. Çocuğum beni ne güzel anlamış, dedirtmişti. Allah rahmet eylesin.. Böyle şeylere memnun olurdu. Semih Mümtaz S.

Rıza Tevfik üstadımızın pederi vilâyetlerde adliye âmirlerinden olduğu için oğlunu babamın büyük biraderi Ali Rıza Mümtaz paşaya emanet etmişti. Amcam Rıza Tevfik beyin velîsi idi. Onu kendi evinde beraber oturur. Fakat ona o yaşta bir hususiyet verir. Onunla ziyade meşgul olurdu. İstidadına hayran olarak âdeta münakaşalara girerdi. Rıza Tevfik beye ilk evvel filozof sıfatını yapıştıran amcamdır ve üstadın imzasına hâlâ filozof ilâvesi belki bu hâtıraya hürmet ve muhabbet bakımındandır. Üstadın mektep değiştirmelerinde; nihayet Tıbbiyei Mülkiyeyi ikmale muvaffak oluğunda Ali Rıza paşanın hem haberi hem de methali vardı. Hülâsa filozofunu amcam çok severdi ve çok da müdafaa ederdi. Zannediyorum, üstadın tasavvufta behresi felsefeye iptilâsı hattâ şairlikteki kuvveti amcamın sayei teşvik ve tekriminde - eski bir cümle yapacağım - teyessür nümâyî hüsn-ü-husul olmuştur. Saatlerce ülemeden bazı mühim zevat ile amcamın münazara ve münakaşaları mutlaka Rıza Tevfik beyin de odada

bulunmasını âdeta icbar ederdi. Zaten o da bunu ister ve severdi.

Ve bazan da münakaşalara karışmakta acele ederek biraz da sola kaçarak seviel seville azarlanırdı. Üstadın merhum babasını da hatırlarım. Hocam kıskanmazsa bunu da söyleyeceğim: Oğlundan daha güzeldi. Bu dâvada üstadın senelerdenberi de yüzünü hattâ vücudunu örten ve ören sakalının bir hissei ilhamı var mıdır bilmem? Bana öyle geliyor ki rahmetli baba oğlundan daha güzeldi. Amcamın çok sevdiklerinden olduğu için İstanbul'a geldikçe bize gelir gibi olurdu. Biz ne onu doya noya görürdük. Biraz da korkardık, zira oğlu gibi yumuşak değil, sertti. Bizi imtihan edes, beceremezsek betelirdi. Biz onun oğlundan çok küçüktük gerçe! Fakat nazarında büyüktük. Dost evlâdları onun evlâdları demekti.

Yeşil gözlerinin rengi şuhunda
Irmak sularının serinliği var
Heyecanı uşkı boğan ruhunda
Engin denizlerin derinliği var

صمای عشق

فستهیم، یا لکرم، سخی یاغده
صانوبده بختیار نولک ایترم!
مخوم خلیایم؛ جام لبگده
قانوبده بختیار نولک ایترم!

بر او طاز آملک دوشدم بیسنه،
وورولدم عنک شه گونسنه.
قاره گوز لرینک عشق آتسنه
یانوبده بختیار نولک ایترم!

طالعک قهری وارهرهوسده،
بوغولمه فغانلر تیره رسده؛
اونازلی اسلی، صولن نفسده
آگوبده بختیار نولک ایترم!

بیک { ۱۳۲۸
۱۳۲۸

Kıtası dahi yanılmıyorsam eğer Rıza Tevfik'in bir şaheseri dahadır. Çocukluğundanberi kendisini tanıdığım için söylüyorum; bence Rıza Tevfik kelimesinin tam mânâsıyla bir ilmi irfan dâhisidir. Muhterem karilerime şu haberi de ben vereyim. Onun vaktiyle yazdığı

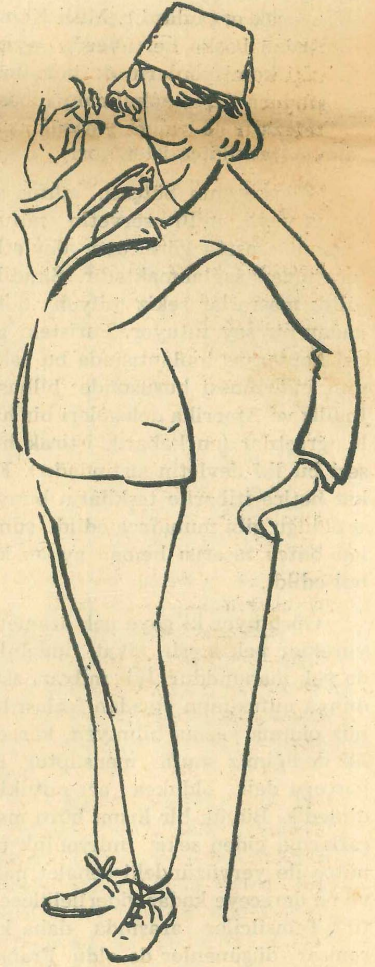
Hocamızın Karikatürü

ولسواک وکتوبی

آرنا وورکوج ۱۰ سبائل ۱۹۲۹

عزیز رفیق خاندانک
بده خاندانک عزیز و قور مارم؛ فقط تویانورده
بیتدی بوجوم که خند صاحبوم سر بارش برقهده. بیک
علا! اوده، پای ایترم. اوقا سه دره رلا قیم
ورده جکی و عدا قشکرت. کلاب ارجیم باقلم
ایسته ریکم کسی خفاس یار بیلوروی سگ کشتی
کنا کندی به یار سگ رنر جانسه ریس اولورده.
نکالایر کتیم جوجه ای ورده هم سنک قانوغا تورور
شسته و یط خا قانوغا نیشات ویرور که سید که کوزلر
اولوروی رسم. حالو که به:

الای رینه یا سترم
بایرک باشنده
کوتک زمان قلمدی
نام بینک طاشنده
دی و کونوبه طور ووروم. و بیک کور اوید کلمه
ریدک که قارنقا تورجه یارنجی جیب کیمه کستر جوجورده
ایون الیود قورن زین سگ، تنکله آجیما کاز
سینک ۱۶. بلکه سنانو زین سگ کوزلر
هره ایسه عله کیمه ایترم قنیر طارده
ایترم.

ve bin türlü ısrarına rağmen bir türlü bitiremediği «Kamusu felsefe» gibi muazzam bir eseri Bebekte bizim yanın yalnızca yazmıştır. Ve bilir misiniz nasıl? Hiç unutmam, yalnız benim daireme tesadüf eden kısmında ve bahçe üzerindeki büyük odada kendisi ayakta geze geze dikte etmiştir. Ben ve evimizin evlâdlarından Hakkı Haydar onun bir tekerrür veya tashih yapıyorlar diye söylediklerini karalamış satırlarımızdır ve «Kamusu felsefe» tekrar ediyoruz, böylece yazılmıştır. Ve sonra da basılmıştır. Maarif nâzırı merhum Şükrü beyin himmetiyle. Bize dikte ederken elinde yalnız bir kartvizit kadar bir kâğıtcık tutuyordu, A, B sırasıyla kelimeleri kaçırılmak için! Hele şiir yazısı bambaşka bir âlemdir. Bunu da ayrıca arzedeceğim inşallah.

S. M. S.

Görüşlerim:

Medenî Cesaretin Mürşidi Rıza Tevfik

MUSTAFA RAGIB

Ölümünden tam bir yıl geçti: Gün geçtikçe aramızda bıraktığı boşluğun derinliği şimdi daha iyi anlaşılıyor. O kadar ki insanın ihata ve tefekkür şuuru, haiz olduğu meziyet ve liyakatlerinin büyüklüğünü ölçecek kudrette değildir kanaatine, uzun uzadıya düşünmeden varıyoruz!

Yarabbi! O ne büyük, ne mü-kemmel, ne kâmil bir insandı: Kendisinin, münasebet aldıkça, sık sık kullandığı bir tâbirle ifade edeyim: Hilkatın «Ahseni takvim üzere» yarattığı Rıza Tevfik, muhakkak ki, «Siyret» de de fazlının ekmel, eftal bir nümunesi idi. Onun içindir ki Rıza Tevfik, vicdanında mündemiç ve meknuz bulunan faziletleri muhitine katre katre sunmakla yetiştirdiği talebesinin muvaffakiyeti karşısında bütün gönlü ile müsterih olan bir hoca zevkile bahtiyar olurdu:

İşte görülüyor ki bu kadar mü-tenevvi ve zengin bir adam hakkında insan havsısalasının pek dar olduğuna hükmetmemek mümkün olmuyor.

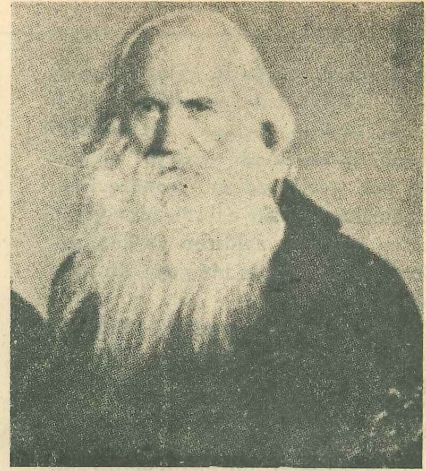
Hocam Rıza Tevfik merhuma aid meziyetlerden hangi birisinden bahsedilse insana en muhalled bir şir kadar bedîî bir heyecan verir. Fakata üstadın bilhassa bir tarafı vardı ki yalnız çağdaşlarına değil; ondan sonra gelen nesillere, gençlere imtisal zevki veren bir nümune olmuştur.

Çünkü Rıza Tevfik, her şeyden evvel, medenî cesaretin —tâbir caizse— zirvei bâlâsına ulaşmış cesur, yılmaz, âdeta hürriyet uğrunda canını vermeğe âmade bir fedakârlık kahramanı idi.

O, hürriyeti ve medenî cesareti muhafaza etmek için her türlü şahsî menfaat haklarından, zâtî alâka ve intifa' zevklerinden feragat etmek pahasına olarak —dikkat buyrulsun—; bir komiteci olmadığı için— şahıslarla değil, zıd fikirlerle, zihniyetlerle mücadele etmek zevkine ermek suretile ruh olgunluğile temayüz etmişti!

Tarihin tarafsız ve garezsiz şehadeti ortadadır: Filozof Rıza Tevfik, memleket gençliğine ilk medenî cesaret dersini Meşrutiyetin ilânı üzerine vermeğe başlamıştı. Bu itibarla kendisi bu büyüklük vâdisinin ilk mürşididir.

O yılları hatırlayanlar pek iyi bilirler ki Rıza Tevfik, memleket

Merhumun son resmi

gençliğine hürriyet ve meşrutiyetin, ve demokrasinin ne demek olduğunu isbat etmiştir.

İlk Meb'usan Meclisindeki celâdetleri sırasında o seneler fikir ve irfan erbabına karşı zaman zaman ve

کل! دها با قید کل!

بو کیمینه بر غریب جز نم وار ،
صحنه کله یا شات خاطر اتی .
نمله بو کاظم سیه! بر قاج گوتم وار ،
سنلند بر شو بز گیه هستی اتی .

دکاهی؟! بر زمانه گنج ایدم ، شندم ؟
دبر لرا یچنده سنی بکندم .
کل نازی سو کیلم! کل و لیسندم!
بکا نقل ایت ، کجه شه حیاتی!

او کوزل باشیگی گو کسه وایا ،
بر مدت با قالم ، شو طولون آیه . (*)
نشئه سنکله ، کل ، دویه دویه
پر دها گوره میم کائناتی!

تمام
شوه لارون
۱۹۳۶
۱۴ کانون تانی

(*) طولون آئی : بدر کامل اولونه آئی .
دویه طویه doyadoya او قونده هیه .

nu günlerce ve hattâ aylarca nutuklarile, hikâyelerile, yazılarile telkin etmiş, sözüünü açıkça söylemekten yılmaz mümtaz bir şahsiyet olduğu yer tertip edilen komiteci suikadlerine inhisar ederek bir «Çetin-kaya» halinde saldıran ve konuşan Rıza Tevfik yalnız bir gaye ile hareket etmişti:

Muhitine ve gençliğe hürriyet aşkını ve medenî cesareti telkin etmek!

Şu muhakkaktır ki 1908 meşrutiyeti ilânından itibaren Türk meşrutiyet gençliği, bu memlekette ileri sürülen büyük insanlık meziyetleri meyanında hürriyet ve medenî cesaret aşkını herkesten önce rahmetli üstadı borçludurlar!

1908 Meşrutiyet ve Hürriyet yıllarının bugün yaşayan gençlerine, tavsiye ederim:

Vicdanlarını yoklasınlar!

Şuurlarında ve şuurlarının altında hâlâ bu büyük adamın hürriyet uğrunda cesaret veren telkinlerinin silinmez izlerini bulacaklarından emindirler!

★

İşçilere Dair

S. M. S.

A — Londrada, Brükselde, Lüksemburgda, hele Pariste iş saatleri bir dakika haddini tecavüz etmez. Eyvelâ amele ve müstahdemler öseler fazla çalışmazlar. Sonra da hükümet kontrol eder. Patronlara çalışanları ezdirtmez. Bu mümkün değildir.

Şu halde müesseseler, büyük mağazalar, büyük berberler, büyük terziler ilh... Ve küçük müesseseler ve tüccarlar ve esnaf çalıştırdıkları adamları veya kızları günde sekiz saatten ziyade çalıştıramazlar. Ancak dükkânları boş, işlerini adamsız bırakmamak için müstahdemlerini nöbete tâbi tutarlar. Ekiplere ayırırlar. Meselâ (sabahın 8 inden öğleden sonra 4 e kadar) birinci ekip çalışır. (11 den 7 ye kadar) ikinci ekip çalışır. Bununla, bu taksim sayesinde her adam günde yalnız 8 saat çalışmış olur. Bu iki ekip bile bazan yerlerini yani vaktini değiştirir. Birinci ekip ikinci, ikinci ekip birinci hizmeti alır. Dükkânlar adamsız kalmaz; alışveriş durmaz, herkes işini görür. Her iş görülür.

1913 den 1936 senesine kadar hemen hemen bilâfâsıla Avrupada, işsiz olarak ikamet ettiğim için iş sa-

hiplerine ve çalışanlara karşı bir gıptam mı vardır nedir bilmem.. oralarda nasıl çalışıldığını tedkik edip durmuştum. Şu halde biliyorum ve bile-rek söylüyorum; sekiz saat çalıştıktan sonra serbest kalanların yüzde seksen beşi; kendi işile, ailesile ve yahut kendisi için faydalı bir iş peşinden koşmakla meşguldür. «Ken işile meşguldür» zira kapıdan çıkar çıkmaz ne yapacağını bilerek ve hesaphıyarak hareket eder. Ailesine, kendisine lüzumlu ne varsa onları ihzar etmek, çocuğunu mektepten almak, karısını işinden almak, konservatuvara gidip ders almak. Konferans dinlemek, hamama, plâja gitmek. Balık avlamak, eve gitmek, kurslara gitmek gibi meşgaleler Paris işçilerinin muntazaman takip ettiği şeylerdendir.

Genç kızların da bir çoğu, ekseriyeti, ciddi işlerle meşguldürler. İşleri bitti mi alışverişlerini yaparlar. Sık giyinmek Parislilerin zevkidir. Bir elbiseyi iki üç şekilde giyebildiklerini bilirim. Bu kârda öyle meharretleri vardır ki eteklerinin bir tarafına ilıştirdikleri bir toplu iğne ile bir biçim değişikliği yapabilirler dersem mübalâğa değildir.

B — Kahvehaneler, barlar, lokantalar gibi bir nevi ticarethaneler de geceleri açık kaldıkları için bu müesseseler çalışan adamlarına üç ekip ayırırlar.

Birinci ekip sabah 8 den öğleden sonra 4 e kadar çalışır. İkinci 11 den on dokuz, üçüncü 18 den sabahın 2 sine kadar çalışır ki her ekipe sekizer saat isabet eder.

C — Parisin kahvehaneleri çok meşhurdur. Bulvarlarında, meydanlarında, bahçelerinde, sokaklarında, her yerde kahvehaneler vardır. İş olan veya olmıyan bir adam Pariste yorulmaz. Yorulamaz. Nerede isterse oturur dinlenir. Birisini bekliyecekse bekler ve gelen geçenle eğlenir.

Parisin pek meşhur olan (Mon Barnas) indaki (La Kupol) kahvehanesi açıldı açılalı henüz kapılarını kapamamıştır. Kapayamamıştır, çünkü tiyatrolardan, sinemalardan çıkanların bir çoğu buraya gelirler, yemek yerler. Supe ederler. Kahvehanelerin barına inerler, âverelikler ederler, eğlenirler. Averelikler ederler amma (buraların garsonları da günde sekiz saatten ziyade çalıştırılmaz.) Çünkü bunların da ailesi, aile işleri, veya âverelikleri vardır ve hakkımızdır derler.

Pek müstesna olarak kapıcı ve

şasör gibi bazı adamların gençleri daima yerlerinde bulunurlar, yerlerinden ayrılmaz gibi görürseniz bunun da mânası onların çok para kazanmalarıdır. Ve kendi ihtiyarlarile yerlerini başkasına vermemelidir. Londrada ve Paristeki kapıcı ve şasörlerden bazıları fevkalâde zengin olmuşlardır. Hattâ para ikraz ederler.

D — Bizim berberler, mahallebici çocukları, kundura boyacıları, ve büyük küçük dükkânlarımızda çalışan gençler ve müstahdemler hâlâ sekiz saat çalışmaktan uzak ve mahrum kaldıkları için gezmek şöyle dursun en zarurî bir ihtiyacı tatmin edemiyorlar. Meselâ hekime gitmeğe vakit bulamıyorlar. (Benim tanıdığım bir boyacı çocuğunu doktora göndermek için hayli zahmetlere uğradığını itiraf ederim. Bu hasta biçarenin vaktinde çorbasını içmeğe bile vakti yoktu). Hamamlara, plâjlara gidip yikanamıyorlar. Arzuları ve istidadları varsa meselâ (Halkevlerimize) kadar gidip ders alamıyorlar. Bir azim sürmenaj içindedirler! Çok yazıktır ki en mukaddes vazifeleri olan askerliklerine giderken, evlenirken bu gençler günde 15 ilâ 17 saat çalışarak gayrisihhî odalarda yatmakta.. Onbeş günde bir gün izin alabilerék o günü de kendine zehir etmekte. Hülâsa insan gibi yaşattırılmamakla harap ve belki de hasta olmaktadır.

İstitraden şunu da söyliyeyim: «İş Kanununun bir suretini dükkânlarının duvarlarına talik ettikleri halde» patronlar müstahdemlere: «hükümet size sorarsa sekiz saat çalışıyoruz» deyiniz emrini vermişler. Bunu; müstahdemler de ister istemez kabul etmişlerdir. Açıkta kalmak korkusile, ve yahut kanunî haklarını müdafaa yolunu bilmemekle... Şu halde kanunların tatbik olunup olunmadığını gene hükümetin takip ve kontrol etmesi lüzumu tahakkuk etmektedir demek oluyor.

E — Ne Pariste ve ne de Londrada geceleri tütüncü dükkânları bile açık değildir. Pariste kahvehanelerin köşelerinde tütüncü tarafı vardır, bu işi kahveciler yapar. Sigaralar buralardan alınır. Bahusus tütüncü dükkânlarında şişelerle müskirat satılmaz, sattırılmaz. Halbuki burada bizim tütüncülerden meselâ saat 7 den sonra bir kurşun kalem almak ihtimali yokken rakı almak imkânı vardır diyorlar.

F — Londranın çalışmak saati bambaşkadır ve diğerlerine nisbeten

daha çok basittir. İngilterede bir ekip sabah saat sekizden dörde kadar bilâfasiyla çalışır. Diğer ekip saat (11 den 7 ye) kadar çalışır. Yani sekizer saat çalışmış olurlar. Yemek vakitleri yoktur? Aralarında bu işi idare ederler. Bu intizam sayesinde de her İngiliz tenisini oynar, küreğini çeker, nehirde veya denizde yüzer, polo veya golf oynar, atına bine, hususî işlerle meşgul olabilir, bahçesile, çiçeklerle uğraşmağa vakit bulabilir. (İngilterede çiçeksiz tek bir pencere görmek hayli güçtür ve ilh... Haya-tın tadını ve hayli güçtür bizzat tatmak, (efendi gibi) yaşamak bir İngilizin merakıdır ve keyfidir. Mümkün değil bu konforu feda edemez.

Sıcaklar münasebetle resmî dairelerin, bankaların, sabah 8 den öğleden sonra 2 ye kadar çalışmalarını tecrübesi yapılırken bir çok memleketlerde müstahdemlerin nasıl ve ne şerait altında çalıştırıldığını izah eden bu yazıları muhterem karilerin ve patronların ve hattâ çalışanların nazarına dikkatine arz etmekten falamadım.

★

Istanbulu ihmal!

Amerikalıların pek sarîh olarak ne olduğunu bilmediğimiz şartlarla İstanbulda bir otel yapacakları havadisi ne kadar memnuniyet verici ise o otelin Harbiyede yapılacağı haberi de o kadar keder vericidir. Öz İstanbulu bu kadar ihmal etmenin bir mânâsızlığı da bu olacaktır. Meselâ yanan adliye sarayından kalan arsa gibi; o canım mevki gibi bir mahal var ki —Marmaraya ve Boğaza nazırdır. Ve fevkalâde güzel manzarası vardır— ve aynı zamanda da öz İstanbulu imar bakımından faydalandırarak böyle bir sebep varken yine Nişantaşı civarına koşmak hakikaten bilmiyerek, hem düşünmiyerek yapılan hatalı bir iş demek olur, hattâ günah olur. Eğer ayıp olmazsa! çok samimî olarak tekrar ediyoruz; Öz İstanbulu bu derece istiskal etmek hattâ bir borçtur. Biz eminiz; İstanbulun demin misalini verdiğimiz mahalleri; o Amerikalılara gösterilse elbette ki Harbiyeye tercih edeceklerdir. Zavallı İstanbul... Seni kimse düşünmedi vesselâm.

Sus... Kimse duymasın

Valinin riyasetinde Muhacirlere yardım Komitesi kuruldu. Bu cemiyette muvafık, muhalif parti reisleri, sigorta şirket müdürleriyle cemaatlerin mümessilleri yer aldı. Uzunca konuşular ve nihayet (teberrü') kabul olunacaktır dediler. Bir de şu karar verildi: Amerikalılarla yapılacak güreşler hasılatı bunlara verilsin denildi. Madem ki niyet hayırdır; âkibet de hayır olur inşaallah. Samim-i kalbten buna duacıyız...

★

Bu muhacirlerden (5000) kişi hâlâ hudutlardan geçmek için bekliyedursunlar, biz buradan 220 küsurunu Anadoluya yolladık. Adamcağızları yerleştirmek lâzım diye çalışmaktayız. Fakat mingayri haddin şunu söylemeliyiz ki bu işde pek metodlu hareket edildiğini zannetmiyoruz. Yok; metod var da bizim haberimiz yoksa, bunu bize bildirmek yanlıştır. Yo...k metod yoksa bu kârı nasıl itmam edebiliriz. Estek köstekle bu işler görülemez.

★

Konyada Hazreti Mevlânâ'nın vefatı senei devriyesini tes'îd için bir tören yapıldığını gazetelerimizde biz de okuduk, öğrendik. Yanlış okumamışsak eğer; vekiller; valiler, âliler hepsi şehrin bir sinemasında toplanmışlar.. Hitabetlerde bulunmuşlar. Demek ki başka yer bulamamışlar!! Hele şükür.. Toplanmışlar a.. Biz ona bakalım ve buna da pekâlâ diyelim.. Diyelim çünkü mefahire hürmet, milletin şerefine kuvvet verir ve onu âleme daha çok sevdirebilir. Müretteplere teşekkür etmeliyiz.

★

Sus... Onlar da duymasın amma, Almanyanın silâhlanmasına işine muhalif bulunanlar, şimdi tutturduklar: Potsdam anlaşması, İngiliz - Rus ittifakı buna manidir diyorlar. Fakat kimse delillerle; maniin zail olduğunu söylemiyor, yahut düşünmüyor. Evet; o ittifaklar, o anlaşmalar vardı amma; bugünkü yürüyüş o günkü gibi değildi ve.. verilen sözlerde durulacaktır zannı galip idi. Daha doğrusu dünya işini isteyip yazdıkları gibi olacaktır zannettiler. İçlerinden birinin cayması akıllarına gelmemişti.. Akıllarına gelmemişti; bugün

başlarına geldi. Bakalım netice nice olacak?..

★

Hindistandan bir fil geliyor. Ve yahut bizim intişarımız gününe kadar gelmiş bulunuyor. Cüsseli bir hediye ve çocuklar kadar büyüklere de eğlenceli, alâkayı cazib bir manzara, hem eğlence. Hindin bu güzel hediyesine biz de teşekkür etmeliyiz derken aklımıza şu da geldi: Nasraddin Hocanın meşhur hikâyesi:

«... Timurun Anadoluyu istilâ ettiği zaman içinde, bir kasabaya ih-san ettiği bir fil varmış... Çok geçmemiş halk rahatsız olmuş. Fil o kadar yiyecek yiyormuş ki; aman şundan bir kurtulalım demişler; Hocaya müracaat etmişler. Peki: Siz de beraber gelin, ben önünüze düşerim, arzihal ederim demiş.. Valiye kadar gitmişler ve odasına girmişler.. Yâni Hoca hep beraber valinin huzurundayız zannetmiş. Bir de ne baksın; odada kimse yok. Hemen aklını başına almış, şöyle bir ricada bulunmuş: Efendim, ih-san buyrulan fil yalnız kaldı. Onun bir de dişisini ih-san buyurun ki sayenizde hem fil rahat eder, hem de biz onlara bakmakla bu nimete şükranlarımızı arzemiş olabilelim...»

Mahalleye avdetinde «sizi gidi sizi» demegi ve bu güzel haberi vermeyi unutmamış! Misal pek yerinde değildir amma fil yine o fildir. Olacak.. bari çift gönderseydiler. Malûm ya İsmet Paşaya Amerikadan hediye gelen hindinin âkibeti belki yalnızlıktan vefata müncer oldu. Yazık değil mi hayvancıklara!!

★

Geçen akşamların birinde radyoda futbol maçını dinlerken karşı tarafa yapıldığı zannedilen bir haksızlığa halkın tahammül etmediğini ve tezahüratta bulunduğunu dinledim. Necabeti milliyenin mü-yidelerinden biri olan bu hareketi teşekkürlerle takdir etmeliyiz. Hal-naslık, hakperestlik daima şerefli; zira; insanı iki cihanda aziz eder.

★

İşsizlik tezayüd ediyor. Satan çok alan az haberi veriliyor. Teessüfe değer şeylerdir bunlar.. fakat bir hesapsızlığın neticesidir de aynı zamanda.. Bir ziraat memleketi olduğumuz halde aşırı sanayie heves ettik.

Bir sürü fabrikalar yaptık, içlerini doldurduk.. amele orduları kurduk. Vur abalıya çalıştık, çalıştırdık. Bir aralık malımızı istediğimiz gibi de sattık. Sattık amma bir taraftan da müvazene bozuldu ve köyde çalışacak adam kalmıyordu ve işira kabiliyeti dahi inhitata uğruyordu. Gitgide bu inhitat fabrikalara sirayet etti. Bir çoğu kapadı veya adamını azalttı. Şu halde çıkarılanlar başka iş bulamaz oldular. Çünkü başvurdukları yerlerde de aynı hareket vukubuldu. Biçareler çaresiz ve tabiatile işsiz kaldılar... Halbuki sanayicilik savleti esash bir hesaba istinad ettirilmiş, ziraat lâyük olduğu mevkie çıkarılmış olsaydı, ekseriyeti köylü olan halk bu kadar talihsiz ve işsiz kalmazdı.

Hep bu yanlış hesaplar ve bilenlere sormaksızın yapılan işlerdir ki başımıza bir de işçi ve işçiye iş bulmak derdi çıkardı. Fakat... mademki bu derde de giriftarız, elbette çaresi bulunmalıdır. Bakalım bir de bunun için toplanan komisyon ne yapacak?!

★

Mösyö Prost memleketinden memleketimize döndü. Döner dönmez de Belediye ile konuşmaya başladı. Ve yeni belediyeye eski hesapları verdi, öğretti. Ve belki bazı şeylerin niçin olamadığını, kitabına göre yapılamadığını anlattı. Ve lisani hal ile; siz de gidenler gibi yapar, yaptırarsanız yine kitabına göre bir şey yapılamaz demek istedi. Buna karışacak değiliz. Bizim karışmak istediğimiz şudur ki; şahsen yüzünü bile tanımadığımız Mösyö Prost'un plânı altüst edilmeseydi, imar işi daha vü-zuhlu ve daha sühuletle bir cephe alacaktı. Meselâ onun arsa olarak kalmasını istediği ve plânını çizdiği yerlere ruhsat verip de bina inşa ettirmek ve istimplâk zamanı gelince bire bin verdirmeyi şimdiden ve peşinen sağlamak ve belki bunun için de eshabı müracaatı sağlamak gibi.. (Kim-senin günahına girmemeliyiz amma, akla ister istemez bu da geliyor) ve ilh.. Plân değiştirmek esasen çok fena bir bid'attir. İnsan oğluna yakışan, bir şeyi yaparken çok düşünmek, bilenlere sormak, kararı vermek ve artık üzerinde durmak, çalışmaktır ve asla ufak tefek araya girenlerin oyunlarına almamaktır ve bilhassa çizilmiş plânı takip ve kontrol etmektir.

Sonra bu mütehasıs mektepler çıkıp bize gelmemiştir. Fransaca tanınmış şahsiyetlerdendir ve hayli

eseri ve takdircileri vardır. Elbette ki İstanbul için yaptığı plânda da isabeti vardır. Fakat biz onu isabeti ayne uğratar, dediklerini yapmaz, bilâkis allak bullak edersek günah onun mudur; bizim midir?? biraz düşünelim.

★

Bir tarih gözümüze ilişti. Tarih karıştırılardan biri şöyle diyor: (Eskiler bütün çeşmelere; imaretlere Padişahların tuğrasını koyardı.) Ve bir meselâ.. ile bir sürü misal veriyor... Halbuki bütün çeşme ve imaretlere Padişahların tuğrasını koymak evvel zaman içinde âdet değildi. O çeşme veya imaret Padişah tarafından yaptırılmış ise tuğra vaz edilirdi. Bir de hayır eserleri hangi Padişah devrinde yapılırsa ona işaret olunurdu... Buda gözümüze ilişti. Yine bu zat; «hep Padişahlar zikrolunurdu. Ne mimar; ne ustabaşı; ne de Sadrazam akla getirilmezdi» diyerek bir misal daha veriyor.. Bunda da zühul vardır. Zira Seyyid Vehbi meşhur manzumesinde hem Üçüncü Ahmedden bahseder, hem de Sadrazamı Nevşehirli İbrahim Paşayı zikreder (Mimardan da bahseden haberlere, manzumelere, tesadüf olunur tarihimizde.)

★

**Tarihi Sultan Ahmedin
Cari zebanı lûleden
Aç besmeleyle iç suyu
Hân Ahmede eyle dua**

★

**Bu tarhi pâki hurremi
Sevketi Sadrazami
Damadı hassı ekremi
Hemnâm ceddil enbiyâ**

★

Bir Amerikalı kendisine takdim edilen genç ve sevimli bir Türkü gördüğü zaman hayretle bakmış, ve, siz Türk müsünüz? Öyle ise nerede pala bıyıklarınız, sırmalı şalvarlarınız ve uzun külâhınız demiş. Müstehzi ve biraz da sert cevap alınca silkinmiş; affedersiniz, ben öyle biliyordum.. cevabını vermiş. Aman şu turist işine bir germi verseler de dünyayı bizden de haberdar etseler. Adamcıkların hâlâ bizim külâhlarımızı değiştirdiğimizden haberleri yok!? İşin fenası bunun maatteessüf böyle olduğundan, dünyanın hâlâ bizi adamakıllı tanımadığından bizim de haberimiz yok galiba!!

Atlas Sinema - Tiyatrosu bir kaza atlattı. Eğer biletlerini, hem adedi on liraya; vaktile satmamış olaydı omuzlarına aldığı ağır yükün altında hayli ezilecekti... Çünkü İspanyol raks trupunu seyredenler adamakıllı ezildiler, büzüldüler. Kalabalıktan mı zannediyorsunuz? Yüz kere hayır. Bu izdihamı hissedemediler bile! Ezildiler, büzüldüler. Sebebi sadece şu idi. İspanyol oyun trupu, hele dekorları, ve hele inadına monoton havaları, ve bilhassa sıkıcı rakkaseleri!! Bu kadarı da kâfidir sanıyoruz. Daha başlangıçta tiyatroyu terkedip kaçanlar da olmadı değil. Evet efendim: Atlas Sineması kazayı atlattı amma paraları verenler düdüğü çalamadılar. Düdük onlara çalındı. (Mahsus bir tâbir varsa da onu bu satırları yazarken hatırlayamadık.)

★

Evvelki gece, Şişliye dolmuşla gitmekte olan Ziya, Mehmet ve Azmi isimlerindeki üç arkadaş, şoförün yanında oturarak Şişliye gitmekte olan yirmi yaşlarında Neclâ isminde bir kızı, elleriyle tutmak ve tabanca ile tehdit etmek suretiyle Şişli haricine çıkarmışlar ve Cendereboğazında şoförü de bıçaklamak suretiyle genç kızı kirletmişler ve çantasıyla üzerindeki kıymetli eşyayı da alıp savuşmuşlardır. Hâdis e ertesini gün zabıtaya aksetmiş, tahkikat sonunda üç müteaviz genç yakalanarak adliyeye verilmiş ve tevkif olunmuşlardır.

★

Bu yazıyı 20 Aralık tarihli Akşam refikimizde okuduk. Adeta korktuk. Ümit ve temenni ederiz ki yakalanan mütecasirler kanunun en ağır darbesini yiyeciklerdir. Bu nevi tecavüzler artık haddini aştı. Matbuat kanunu ile ve onu takyit ile uğraşılacağına, bu gûna hareketlere mütecasir olanların uğrayacakları âkibeti teşdit eden kanunlar tesbit olursa elbette ki daha çok hayırlı bir iş olur. Kimse duymasın amma; şehrin asi-yişi adetâ muhteldir. Ve acil tedbir alınmazsa, değil dolmuş arabadakiler, evlerinde oturanlar da kazalara uğrayacaklar. Belediyenin nezafet ekipleri dolaya dursunlar; biz bir de zabıtayı ahlâkiyenin ortalığı kaplamasını, gayet dikkatle ve ısrarla etrafı murakaba etmesini, kırlara çıkacak yol ağızlarını tıkarcasına sıkı bir kordon çekmesini rica ediyoruz.

Milletin şeref ve şanını ve namusunu siyanetle mükellef olan devlet otoritesinin bu gibi ahvalde dahi fev-

kalâde titiz bulunması lâzımdır. Bu fenalıklar bizatihi fenalıklardır. Habasettir ve bayihal tecziye edilmesi iktiza eder. Yoksa değil sokaklar, evler bile alt üst olabilirler. Velevki kaçırılan kadın numaralılarından olsun, kimsenin cebren tecavüze hakkı yoktur.

★
Cumhuriyet Halk Partisi umumi kâtibi bir vesile getirerek gelecek seçimi mutlaka Halk Partisi kazanacaktır demiş. Bu söz kendileri iktidarda iken «biz kalacağız» gibi söyledikleri sözler kabilinden ise çok hoş gider doğrusu; yani onu anlamadıkları gibi bunu da anlamıyorlar demek mânası çıkacağı için, amma keramet kabilinden bir ilham ile bu söz söylenmiş ise ve eğer tahakkuk ediverirse; esrarkeşin esrar çekerken Dördüncü Sultan Muradı görür görmez sinirli sinirli söylediği gibi:

«...Buyrun cenaze namazına... demekten gayri söylenecek söz pek bulunmayacaktır.

★
Motörlü temizlik ekipleri teftişler yapmışlar ve temizliğe riayet etmiyen (51) kişiyi cezalandırmışlar!! Bunlar sokakları kirletenler ve evlerden halı silkenlermiş!! Motörle dölaştıkları için olacak ki sokaklara serili gazeteleri görememişler! Biraz da yürüyen müfettişler dölaşsalar; fena mı olurdu acaba! İnsan bu gûna haberleri okur ve naklederken bilâ ihtiyar hayrete dalmaktan kendini alamıyor. O kadar ki gülmeğe bile kuvvet kalmıyor.

★
Marangozlar da telâşa düşmüşler. Bol miktarda inşaat malzemesi hariçten geliyormuş. Ticaret Odasına müracaat eylemişler.. Aman bunun çaresine bakın buyurmuşlar. Ticaret Odasının ötedenberi kendilerine dahi verdiği güzel nasihatleri dinlemişler gibi; şimdi de siz bizi dinleyin demek istemişler.. Bu haberi gazetelerde okuduk. Bilmem ki ne söyleyelim? Geçenlerde; iki âdinin âdisi iki tahta masa yaptırmak istediğimiz gibi marangozun biri (120), bir başkası (100), daha bir diğeri (95) ve biri (60) ve en nihayet bir insafsız (50) lira istemiş ve komandi almıştı. Su ithalât haberinden evvel müşterilere ithal etmek istedikleri zararı kısas idiler belki bu haberi almazlardı bile. Zira bu gibi malların getirilmesine ihtiyaç hissetmezdi. Vehim bu ya... Mingayri haddin biz böyle düşündük.

★
Bir vapurumuz karaya oturmuş. Biliyor musunuz nerede? Tâ Galata rıhtımında! Demek ki burası da Göksu deresine benzetilmiş! Böyle devam ederse birkaç aya kalmaz sandallar da oracıkta karaya oturmuş olacaklar... Ne günlere kalıyoruz? Bu ne iştir be yahu!!

★
Unesco Türkiye Talebe Teşkilâtını Fakültelerden ve yüksek tahsil talebelerinden bazı gençler meydana getireceklerdir. Bunun için çalışmalar devam etmektedir.

Çalışmaları hayırlı olsun inşaallah.

Cemiyet Hayatı

★
Fsbak Sadrıâzam Sait Paşanın kerimesi ve merhum İstinyeli Nuri Beyin haremî Subhiye Hanımefendinin hasta ve İtalyan Hastanesinde bulunduğunu teessüflerle haber aldık. Müşarünileyhaya şifayı âcil temenni ediyoruz.

★
Fsbak Çorum milletvekili Münir Beyin bir göz ameliyatı geçirmek üzere bulunduğu hastanesinde rahatsızlandığını duyduk. Teessüflerle bu haberi verirken kendilerine âfiyet ve selâmet temenni ederiz.

★
Dostlara müjde! Senelerden beri İstanbulumuzdan uzakta yaşayan ve hepimizce sevilen Bay Sait Çelebinin betekrar İstanbulda ikamet edeceğini (biraz egoistlik de olsa) sevinçle öğrendik.

★
Nafia Vekili rahmetli Ali Çetinkayanın ailesi Kallâştaki sayfiyeden Ankaradaki evlerine avdet etmişlerdir.

★
İstanbulda devam eden sıcak havaların bazı rahatsızlıklar tevliht ettiğini söyleyip şikâyet edenlerden hiç biri: «Hep kabahat havalarda mı ya? Bizim de hıfzıssıhha kaidelerine riayet etmemekliğimiz de bir sebeptir» demiyor. Bu havalarda sobaları, kaloriferleri alabildiğine yaktırmak, kıştayız diye kocaman paltoları, boyun atkılarını sıkıştırmak, yahut hava iyidir diye güneşte parsösüsüz yani ihtiyatsız dışarı çıkmak, of terledim diye göğsünü bağını, arabalarda camı açmak gibi ve emsali hareketler elbette ki havalardan ziyade tahaffuzu bilmiyenleri örseler. Ve Allahın iz-

niyle dikkatli hareket eden adamlardan böyle şikâyet duyulmaz. Biz havaların güzelliğinden dolayı şikâyet değil, Cenabı Hakka şükretmekteyiz.

★
Bir mahallebicide oturuyordum. Bahriyeli bir genç ve bir arkadaşları geldiler; bir şeyler istediler ve yemeğe başladılar. Güler yüzleriyle, neşeleriyle neşe veriyorlardı. Fakat o kadar acele yemek yiyorlardı ki, bir aralık tıkağın ve elleriyle göğüslerini tutarak garsonu aradılar... Anlaşıldı, bir iktizaları vardı!... Su... Dükkânda garson vardı ama, henüz bir su veren yoktu. Telâş ettiler. Belki nefes darlığı çekiyorlardı. Nihayet sulandılar. Bardak bardak içtiler. Bir dertleri daha var oldu... Aşure... Bu da dükkânda kalmamıştı. Yüzleri ekşidi. Düşündüler, benzerini aradılar. Buldular... Keşkül... Pek beğenmediler ama, bundan istediler. Gülererek keşkülü de yediler. Afiyet olsun.

Ne olurdu Yârabim!.. Sabahtan akşama kadar gördüğümüz insanlardan yüzde beşi olsun şu gençler kadar güler yüzlü olsalardı?? Şehrin yüzü gülerdi!!!

Mapa Melikesi Nilgün

REFİK HALİD'İN ROMANI

1950 senesinin en çok okunan ve takdir gören romanı (Türk Prensesi Nilgün) olmuştu. Bu eserin merakla beklenen mabadi (Mapa Melikesi Nilgün) satışa çıkmış, yine emsalsiz bir rağbetle karşılanmıştır. Okuyucularına müjde. Bu eser Türkiye'nin bütün kitapçılarında bulunur.

Hatay eşrafından Nuri Genc'in büyük oğlu Nejat ile, Ali Öğülen'in kızı Nezahet'in nikâh törenleri Beyoğlu Evlenme Dairesinde icra edilmiştir. İki tarafa da saadetler dileriz.

Mısırdan Er Frans tayyarelerini seferden kaçırın develerden biri

Yesin Onu Ninesi!

Bedî-i FAİK

Bizim İstanbul radyosu, piyazla anason kokusundan kurtulur gibi olursun, birdenbire okuyucu bayanlarımızdan biri, cûşu hur»şa gelip, notasız bir yaygara bastı: «Vay notasız meyhaneye musiki ne demek? Var mı meyhaneye yan bakan? San'atkâr dediğin meyhanede olur. Ah! cânım rakı, o bizim millî içkimizdir. Hâlis vatan-daş, meyhaneye gider de rakı içer».

Hani hâtuncağız nerede ise, yeni ceza kanununa rakı içmiyenler hakkında bir maddekonulmasını istiyecek!.. Düşünün sevgili dostlarım, ne günlere kaldık: Yeşilaycı Fahrettin Kerim üstadımız bu şehrin valisi olacak da, bir şarkıcı taze kalkıp ayan beyan rakıyı müdafaa edecek! Demokrasi denilen, herhalde işte bu olsa gerek.

Fakat, şaka bertaraf ben -gerçi o şarkıcı hanım kadar yaşlı değilim amma, ne de olsa çoluk çocuğa karıştık- bu yaşma kadar, rakıya ve meyhaneye karşı bu kadar açık methiye yazdığımı görmedim. Biz bir de okuyucu kızlarımız için: «Ah! biçareler kazanç uğruna, meyhanelerin kötü havasında berbat oluyorlar. Bu memlekette temiz konser salonları ve o salonları dolduracak nezih meraklılar olsa da, sanatkârlarımız kabiliyetlerini gösterecekler» derdik. Meğer hep boşuna nefes tüketiyormuşuz da, haberimiz yok. Baksanıza onların içinde meyhaneye âdeta âşik olanlar var. Hani Allah bilir, salonlar açılınca da «buyurun» desek, tutturacaklar: «Aaa vallahi okuyamam, hani buranın anason kokusu? Hani sarhoş narası? Hani ayakkabısını çıkarıp, yün çoraplı muattar ayağını masa komşusunun ensesine dayıyan musiki meraklısı (!)?»

Doğrusu bu vaziyet karşısında Türk musikisinin haline acımamak, ağlamamak kaabil değildir. Allahtan üç beş tane hâlis sanatkâr, meyhaneye

Mübarek Velâdet Kandilini karilerimize tebrik ederiz. İnşallah birçok sene sükûn ve selâmetle bu mübarek günlerimizi ve gecelerimizi idrak ederiz. 1950 senesinin dahi geçen sene gibi dünyayı harbsiz ve darpsiz geçirmesine dua etmekteyiz.

den evvel Türk müziğini, rakıdan önce notayı gören ve düşünen bir avuç hâs sanatkâr var da, musikimiz hâlâ nefes alıyor. Yoksa bir takım «piyaz dostları»nın sayesinde, çoktaaan bir saz salonunda sızıp kalırdı. Ve şimdi biz arar arar da, Türk musikisi namına «Yesin onu nenesi» ile «Tiridine bandım» dan başka birşey bulamazdık.

Fakat hayır, nineler kimler kimleri yerse yesinler amma, biz şu meyhaneye kuşlarını behemahal yiyip birtirmeliyiz. Yoksa biraz daha oturursak onlar musikimizi çatır çatır yiyecekler!

★

Bir daha tekrar ediyoruz. Usul ve âdâbına muvafık ve hacmimizle mütenasip olmak şartıyla her türlü fikir münakaşalarına sütunlarımız açıktır... Fransızca olarak neşrettiğimiz ve edeceğimiz kıssalar ve hikâyeler de tercüme olunursa o tercümeleri dahi ayrıca neşredeceğiz. Şu şartla ki mütercimler gençlerden olmalıdır; tercihan mekteplilerden olmalıdır.

★

Konserler ve Resitaller

Aziz ESENBEL

1950 senesi zarfında İstanbulda dünyanın en büyük virtüözlarının iştirakleriyle mühim ve büyük senfonik konserler ve resitaller verilmiştir. Bunları İstanbul Filarmoni Derneği ile Kontiya müessesesine medyun buluyoruz. Çünkü dünyanın en büyük sanatkârlarıyla mukavele akdetmen için bazan yirmi bin lirayı göze almak lâzımdır, ve böyle bir para bizde kolay kolay hâsılâtle elde edilemez. Avrupada olduğu gibi binlerce kişilik bir konser salonumuz yoktur. 1950 senesinde gelen büyük solistlerin isimlerini veriyoruz:

J. M. Daré, Kempf, Ide Hendel, Iturbie, Fournier, Pinina Salzman, Samson François, Janigro, Vasa Prihoda, Cassado.

Bu isimleri düşünmek, konserlerin ehemmiyetini anlamak için kâfidir. Meselâ son günlerde şehrimize

gelmiş olan Cassado, 21 Aralık Perşembe günü Senfonik Orkestranın refakatiyle çaldığı Edouard Salo'nun viyolonsel konsertosu kafalardan ve kalblerden silinemez mahiyettedir. Bu şaheseri daha iyi çalmak imkânsızdır. Cemal Reşidin kudretli idaresindeki Şehir Senfonik Orkestrası her gün daha ziyade terakki ve inkişaf ederek büyük solistlere muvaffakiyetle refakat etmektedir. Bir Senfonik Orkestranın yetişmesi senelere ihtiyaç gösteren ve son derece güç bir iştir. Maddî ve mânevî bütün noksanlara rağmen beş sene gibi kısa bir zaman zarfında bu orkestra iyi bir seviyeye gelmiştir.

1951 senesi için Kontiya Müdiriyeti çok mühim mukaveleler akdetmiştir. Mühim konserler verilecektir.

Fransızlar sanatkârları için, en iyi sefirlerimizdir derler. Hakikaten bir milletin hariçte en müessir propaganda vasıtası yetiştirdiği sanatkârlarıdır. Güzel sanatlardan mahrum bir millet iptidai vaziyetten kurtulamaz. Memleketimize gelen sanatkârları görünce kalbimiz sızlıyor. Pekâlâ bugün yetiştirdiğimiz bazı Türk sanatkârlarımızı harice tanıtmak çarelerini arayabiliriz. Meselâ Ankara Radyosunda İngilizce melodiler okuyan Sevinç, altı ay Yunanistanda, 4 ay Mısırdaki konserler vermiş ve çok büyük rağbet kazanmıştır. Şimdi iki ay İspanyada, iki ay da İtalyada konserler vermek üzere yeni mukavele imza etmiştir.

Bundan başka dünyanın her tarafından teklifler gelmekte olduğunu haber aldık. Sevinç'in turnelerini Kontiya müessesesi tertip etmiştir. Fakat bununla iktifa etmesine razı değiliz. Diğer yetişmiş Türk sanatkârları da harice tanıtmasını temenni ediyoruz. Çünkü musiki ve sanatkârlar milletleri birbirlerine yaklaştıran en birinci vasıttır. Bu mühim işe yakın komşularımızdan başlayabiliriz ve eminiz ki çok iyi netice elde edilecektir.

İstanbul Konservatuvarı iyi çalışmaya başlamıştır, ve Muhiddin Sadakın koro konseri bunu isbat etmiştir. Gayet müstait Türk çocuklarına tesadüf ediyoruz. Meselâ Ankara Devlet Konservatuvarında 7 yaşında bir erkek Türk yavrusu bulunduğunu, gayet mükemmel piyano çaldığını ve Riyaseticumhur Orkestrasının refakatiyle Mozart'ın konsertosunu çaldığını, kıymetli ve kudretli Riyaseticumhur Orkestrası Şefi Hasan Ferit

Alnar'dan memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz. Bütün bunlar istikbal için büyük ümitler verecek mahiyettedir. İyi yetiştirilmek ve çalıştırılmak şartıyla Türk kabiliyetli bir millettir.

Lettre d'Arabie Séoudite

Medina, Berceau De L'Islam

Hadji Zubeyda Sharply

Nuits de Médine, enchanteresses. Calme profond. Maisons muettes aux moucharabiahs hermétiques, pleines de mystères. Enclos fleuris croulant de roses. Dédales de ruelles en labyrinthes, tortueuses, fraîches et silencieuses. Jardins ombragés, grenades pourpres, pièces d'eau. Dattiers froufrouillant à chaque brise ployant avec orgueil leurs têtes lourdes de fruits.

Femme aux yeux de gazelle à la voix chantante et musicale, résignée à son sort, le vidage invisible... Frêle et gracieuses, kohol, henné, toujours parfumée, bijoux cliquetant jusqu'à la narine, la cheville et l'orteil.

Arabe d'une fort belle race: félin, svelte, alerte, brasier ardent, coeur énigmatique, Intelligence éveillée, caractère noble et stoïque, renfermé et flegmatique, fier chevalier du dé sert, pur descendant des premiers pionniers de l'islam.

Lieux saints: Haram-Sharif, seyidina Hamza, Kouba mesdjid, Kiblateyn, Messadiid sab'a, Djennet El Bakia... Médina-el-Monawara oasis de toutes les tourmentes où depuis quatorze siècles vir l'esprit de l'islam.

Là survit après plus de quarante ans, la mémoire honorée d'Osman Ferid pacha, Cheykh-ul-Haram et Gouverneur Général de Médine. Partout est conservé le touchant souvenir de cet homme d'état probe et juste qui gouverna sagement pendant vingt-trois ans et dota la ville du Prophète des derniers progrès: voie ferrée Hamidiya du Hedjaz, télégraphe, électricité, écoles, asiles, forts, routes et monuments. Son oeuvre fait époque et son nom aujourd'hui encore est cité avec nostalgie et respect dans les plus vieilles familles de Médine

Faruk Alpkurt

RESSAM ve KARİKATÜRİST

Atölye: Karlman Pasajı
Beyoğlu - İstanbul

comme dans la plus humble tente bédouine.

Rien n'égale en beauté la vue de l'ancienne Yathrib lorsqu'on l'approche de loin, la «Koubba-el-Khadra» du Haram, majestueuse, surplombent le mausolée du Prophète, surgissant comme un diadème d'émeraude rutilant au soleil, ses cinq minarets dressés vers le ciel. Dans cette atmosphère austère, d'isolement, de solitude et de paix éternelle qui fut le refuge de Mahomet, sauf l'amour en Dieu et Son Messager, tout semble vain et mesquin: gloire, fortune, guerres, rancunes...

Rien de plus impressionnant que la prière en commun au Haram avant le lever du soleil aux premières lueurs de l'aurore. Les fidèles toujours nombreux malgré l'heure matinale, graves et recueillis, dans une demi-pénombre, s'engouffrent à travers les innombrables colonnes de la mosquée où prêcha l'Apôtre de l'amour du prochain, de la charité, la fraternité, la confiance réciproque et la paix; celui qui déclanchant la plus grande révolution spirituelle de l'histoire, créant un nouveau code moral de pardon et de miséricorde et un système social complet donnant naissance à une brillante civilisation - fut par un miracle sans précédent, le fondateur tripartite à la fois d'une religion qui en moins d'un siècle s'étendit de l'Afrique en Chine, d'une grande nation et d'un immense empire.

Des cinq minarets montent cristallines, les plus belles voix d'Arabie:

ALLAH AKBAR!

Dans le silence absolu rompu seul par l'imam dirigeant les croyants, alors que le front à terre, je prie pour le salut de mon pays, mon peuple et ma race, planant par milliers au-dessus de nous avec un léger bruissement d'ailes familial, comme un bienfait du Ciel, les colombes du Haram font tomber sur cette foule prosternée avec solennité, leur plumage soyeux et cotonneux.

AMIN!

Après la Fatiha, des voix d'hommes vibrent dans l'air et en rythmes se fondent sous la voûte profonde.

«Médina l'illuminée», où la nuit tout se meure sauf les lumières des ses minarets...

Solitaire et paisible, loin des passions humaines, obscure et oubliée, finir mes jours... près des cendres de Shamyil sans tombeau ni pierre à l'El Bakia dormir mon dernier sommeil, à Médina, ma ville natale...

L'esprit de Toulet

Ce délicieux écrivain fantaisiste avait le jugement le plus précis. Il disait:

— Les diplomates à force de travailler notre jardin. ont fait de la France quelque chose d'assez singulier: un laurier qui porte des poires!

Il avait été entraîné. une après-midi, à la Chambre où il avait été contraint d'écouter une discussion fastidieuse. En sortant, il disait à l'ami qui lui avait imposé cette corvée:

— Je ne comprends pas pourquoi ces messieurs se lèvent de si bonne heure pour être ici à trois heures de l'après-midi et ne rien dire qui vaille la peine d'être entendu.

Moins encore que les députés, il aimait les Anglais. Un jour qu'il venait d'écouter deux Britanniques converser entre eux:

— Ils s'entretenaient dans leur langue maternelle, à supposer qu'on puisse accoler à l'anglais cette caressante épithète.

D'un homme d'affaires des plus suspects, il assurait:

— Il serait tout pour de l'argent, même des choses honnêtes.

D'une jeune comédienne étrangère dont Paris s'occupait beaucoup:

— Elle a trouvé moyen d'être parisienne sans être française.

Mais son ironie aigüée ne l'entraînait jamais très loin simple bon sens. Il disait:

— Certes, dans la jalousie, on se sent vivre davantage. Et même dans les supplices de la Chine.

Des vagues d'amertume, parfois, l'envahissaient:

— C'est à choisir: de connaître l'homme et de ne l'aimer pas, ou de l'aimer sans le connaître.

Peu d'illusions lui restaient sur ses contemporains:

— Les hommes de haute intégrité ne sont peut-être, comme les billets de banque d'un million, que d'un change difficile.

Mais ce n'était pas un homme sans tendresse celui qui écrivit:

— Tant qu'il bat pour nous un coeur encore, on peut se consoler de tous les autres, et du plus méprisable de tous: le sien.
Léon TREICH.

★

Lord d'Abernon

C'était un de ces hommes sans foi ni loi, pour qui la fin justifie toujours les moyens, un de ces grands aventuriers, comme l'Angleterre, exceptionnellement riche en produits et cette sorte, en a fabriqué de tout temps.

Né cent ou deux cents ans plus tôt, il aurait amassé une brillante fortune, en bataillant aux Indes, en faisant et défaisant des rajahs. Puis, ses coffres pleins de guinées et de diamants, il aurait, revenu en Angleterre, acheté des domaines, des bourgs pourris qui lui auraient ouvert toute grande la porte des honneurs.

De nos jours, la banque et la Bourse ont rempalcé la lance et l'épée. Très pauvre à ses débuts, parti littéralement de rien, d'Abernon avait gagné ses premiers sous en rédigeant une grammaire grecque, car il avait été au collège un très brillant sujet, un bon «*scolar*», comme on dit de l'autre côté du Détroit.

Mais le grec nourrissant mal son homme, il se tourna bien vite vers des métiers plus lucratifs. Il partit pour l'Orient, travailla, intrigua et finit par devenir directeur de la Banque Ottomane à Constantinople. C'est la que, après une préparation des plus savantes, il opéra son grand coup, qui ruina les actionnaires, mais enrichit fabuleusement le directeur.

Il quitte la capitale turque avec une réputation détestable, mais les poches pleines, ce qui seul importait à ses yeux. On me raconta, lors d'un de mes séjours en Turquie, — on ne prête qu'aux riches — qu'il aurait fourni des éléments à Claude Farrère, pour son magnifique roman *L'Homme qui assassina*.

Il revient en Angleterre; il se pousse dans le monde politique et dans le monde tout court, l'un et l'autre étant toujours prêts à réserver, sans lui demander aucune référence, l'accueil le plus chaleureux à tout homme fortuné.

Vers la fin de la Grande Guerre, on le voit à Paris, client très assidu du Ritz et ne manquant pas une séance au Palais Bourbon. Le traité de paix s'élabore, où l'Angleterre doit se tailler une opulente part. Il est devenu l'intime ami, l'âme damnée de Lloyd George,

son principal négociateur.

La paix signée, l'Angleterre recommence son jeu traditionnel de diviser, de brouiller l'Allemagne et la France, bien convaincue que sa domination, sa prédominance ne seront assurées qu'à ce prix.

Pour lui permettre de mieux jouer ce jeu, de le mener jusqu'à ses limites extrêmes, le gouvernement britannique le nomme ambassadeur à Berlin.

Il avait, entre-temps, perdu dans des spéculations hasardeuses une grande partie de sa fortune, qu'il refit par la suite.

D'une magnifique prestance, de très élevée stature, ce géant de deux mètres de haut avait épousé une femme ravissante, appartenant à la meilleure société, une de ces femmes au visage de statue et dont la beauté paraît éternelle.

Elle était le portrait de Mme Récamier qui fut longtemps si chère à Chateaubriand, non seulement par sa taille et ses traits, mais aussi, murmurait-on, par certain détail sur lequel les historiens de la «*divine*» ont longuement épilogué.

On en fit même des quatrains:
Juliette et René s'aimaient d'amour si tendre
Que Dieu, dans sa faveur, a pu leur

pardonner,
Il n'avait pas voulu que l'une pût donner
Ce que l'autre ne pouvait prendre.

Raymond RECOULY.

Sully Prudhomme

Si j'étais Dieu, la mort serait sans proie,
Les hommes seraient bons, j'abolirais l'adieu,
Et nous ne verserions que des larmes de joie,

Si j'étais Dieu.

Si j'étais Dieu, de beaux fruits sans écorces

Mûriraient; le travail ne serait plus qu'un jeu,

Car nous n'agirions plus que pour sentir nos forces,

Si j'étais Dieu.

Si j'étais Dieu, pour toi, celle que j'aime,

Je déploierais un ciel toujours frais, toujours bleu,

Mais je te laisserais, ô mon ange, la même,

Si j'étais Dieu.

Güzelliğin en büyük sırrı
KREM PERTEV dir.
Krem Pertev güneş ve
rüzgârın tesirine karşı
cildi korur ve yumuşatır.

Krem
PERTEV

